Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII. CELOVEC, PETEK, 9. JUNIJ 1978 ŠTEV. 23 (1869)

OBČNI ZBOR ZVEZE SLOVENSKE MLADINE:

Mladina mora biti nepogrešljiv dejavnik

v boju za pravice slovenske manjšine na Koroškem

„Nedvoumno smo se zavzeli za to, da kot pripadniki narodne manjšine dosežemo vse pravice, ki nam jih zagotavljajo avstrijska državna pogodba in druge mednarodne konvencije. Z našimi akcijami smo tudi vsestransko podprli obe organizaciji in njihova stališča."

Tako je poudaril predsednik Zveze slovenske mladine Teodor Domej na sobotnem občnem zboru mladinske organizacije (o katerem obširno poročamo na 2. strani). Občni zbor je ugotovil razveseljiv napredek v organiziranem mladinskem gibanju, ki daje najširšim slojem slovenske mladine na Koroškem možnosti pri uveljavljanju lastnih pogledov in stališč ter interesov, ko gre za ohranitev in razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Na občnem zboru je bilo naglašeno, da mora biti slovenska mladina nepogrešljiv dejavnik v boju za demokratične, kulturne, jezikovne in socialne pravice slovenske manjšine na Koroškem. Zato je bilo eno glavnih težišč v okviru delovanja ZSM demonstrativno gibanje, ki je imelo namen, da krepi narodno, demokratično in antifašistično zavest vse slovenske mladine na Koroškem, da gradi temelje solidarnostnega gibanja za pravice manjšin v Avstriji in da domačo in svetovno javnost opozarja na nerešeno manjšinsko vprašanje.

Priznanje za njeno delo je mladinski organizaciji izrekel tudi predsednik ZSO dr. Franci Zwitter ter ji zagotovil še nadaljnjo podporo. Hkrati je pozval ZSM, da mora svojo dejavnost razširiti tudi na tiste kraje in predele, ki so bili doslej bolj ali manj zanemarjeni, tako da bo naše narodno življenje in delo zajelo celotno ozemlje, kjer avtohtono živimo Slovenci. Prav tako pa je opozoril tudi na nalogo in dolžnost mladinske organizacije, da skrbi za vzgojo kadrov, ki bodo prevzeli in nadaljevali delo v vseh drugih narodnih organizacijah in ustanovah.

Nočemo „daril"

ki bi bila v našo škodo

Posamezne izjave kanclerja Kreiskega ob njegovem nedavnem obisku na Koroškem in še posebej na slovenski gimnaziji kažejo, da namerava vlada sedanji zakon o narodnih skupinah in zlasti določilo o sosvetih izvesti ne glede na odpor prizadetih manjšin. Očitno hoče vsaj optično zabrisati poraz, ki ga je doživela zaradi odločnosti manjšin, ki so dale vladi nedvoumno vedeti, da niso pripravljene ukloniti se diktatu ter sprejeti rešitve, o katerih je vsakomur jasno, da niso v korist marveč le v škodo manjšinam, ker niso nastale v sodelovanju z njimi, temveč so jih zakonodajalec, vlada in merodajne stranke sprejeli izključno na zahtevo tistih sil, ki v Avstriji že desetletja preprečujejo vsako pravično rešitev manjšinskega vprašanja.

Med kanclerjevim obiskom so bili namigi v smeri sosvetov tako očitni, da jih ni bilo mogoče spregledati ali preslišati. Namen je očiten: na lep ali tudi na grd način je treba doseči, da se bo našel nekdo, ki bo pripravljen prevzeti vlogo manjšinskega predstavnika v sosvetih. Pri tem vlada prav nič ni izbirčna, kot kaže primer asimilantske skupine na Gradiščanskem. Morda zdaj na Dunaju pričakujejo, da se bo kak renegat našel tudi na Koroškem, ki bi za primerno „odškodnino" pljunil na svoj narod ter zavzel v sosvetu mesto predstavništva koroških Slovencev.

Po ravni poti vladi vsekakor ni uspelo, da bi predstavnike manjšin prepričala o „dobrotah", ki jih menda poklanja z zakonom in sosveti; tako koroški Slovenci kot gradiščanski Hrvati predobro vemo, kaj taka „darila" v resnici pomenijo. Sosveti, v katerih bi manjšine „zastopali asimilanti, renegati in podobni izkoreninjenci, pa bi bili edinstveno spričevalo avstrijske manjšinske politike, saj boljšega dokaza ne bi bilo možno dobiti, da tej politiki ne gre za ohranitev in razvoj manjšin, temveč za njihovo čimprejšnjo likvidacijo.

V tem smislu kanclerjeve izjave oz. namige ter Robakovo pripravljenost za sodelovanje v sosvetih povezuje tudi Tanjugov komentator, ki prihaja do zaključka, da je SPÖ v manjšinskem vprašanju prevzela pozicije konservativnih sil.

Južni Tirolci

za ponovno intervencijo Avstrije

V zunanjem ministrstvu na Dunaju so bili v torek pod predsedstvom zunanjega ministra Pahra spet pogovori s predstavniki južnih Tirolcev, ki jih je vodil južnotirolski deželni glavar Magnago. Navzoča je bila tudi številna delegacija Tirolske pod vodstvom deželnega glavarja Wallnöferja ter merodajni predstavniki treh v avstrijskem parlamentu zastopanih strank.

Pri razgovorih je šlo predvsem za tista določila južnotirolskega „paketa", ki doslej še niso bila zadovoljivo uresničena. Predstavniki južnih Tirolcev so v tej zvezi nedvoumno povedali, da se bodo ponovno obrnili na Avstrijo kot državo-zaščitnico, če Italija do konca tega leta ne bi izpolnila vsaj šest najvažnejših od skupno deset nerešenih točk paketa. Minister Pahr pa je vedel poročati, da je ob svojem zadnjem bivanju v New Yorku italijanskemu zunanjemu ministru izrazil „interes Avstrije na skorajšnji izpolnitvi preostalih točk paketa".

Sedanja „odločna govorica" južnih Tirolcev je brez dvoma neposredna posledica nedavnega kongresa južnotirolske ljudske stranke, na katerem je moralo sedanje strankino vodstvo z Magnagom na čelu poslušati številne pritožbe in kritike, ki so segale od očitka, da je vodstvo premalo odločno, vse tja do groženj, da se bodo južni Tirolci poslužili pravice do samoodločbe, kakor v zadnjem času čedalje pogosteje izražajo svojo zahtevo po odcepitvi od Italije. Zmernejši krogi med južnimi Tirolci take napovedi sicer odklanjajo, vendar pa je v tisku tako na Južnem Tirolskem kot tudi v Avstriji zaslediti precej glasov, ki le stežka skrivajo veselje ali pa sploh ne prikrivajo svojega navdušenja nad takim razvojem.

Spričo današnje stvarnosti v Evropi in zlasti po helsinški konferenci, ki je med drugim zabetonirala tudi „status quo" v vprašanju meja, seveda ni realnih izgledov za premikanje brenerske razmejitve. Vsekakor pa napoved ponovnega apela na Avstrijo kot zaščitnico kaže, da v Bozenu in na Dunaju nikakor ne izključujejo možnosti, da bi z vprašanjem Južne Tirolske še enkrat zaposlili Združene narode.

Ravno ob takem razvoju pa postaja tudi očitna dvojna mera, ki jo uporablja Avstrija v manjšinskei politiki, ko za svojo manjšino v Italiji — poudarjamo, da povsem upravičeno in pravilno! — kaže polno razumevanje in najde oblike in možnosti za učinkovito podporo njenemu boju za obstoj in vsestranski enakopravni razvoj, nasprotno pa glede manjšin v lastnih mejah noče najti poti skupnega reševanja z neposredno prizadetimi, marveč „rešitve" sprejema v smislu načel in zahtev tistih sil, ki so manjšinam najbolj sovražne. Če v tej luči pogledamo reakcije, ki jih je v Avstriji zaslediti vse od množičnih občil pa do vodilnih političnih dejavnikov vedno tedaj, kadar koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati svoje zahteve postavimo ob podpori matične države Jugoslavije, ki je hkrati tudi sopodpisnica avstrijske državne pogodbe, potem moramo pač ugotoviti, da gre za dvolično moralo.

Nikakor ne bi trdili, da je odnos Italije do narodnih manjšin idealen. Tudi v Italiji je na tem področju še veliko nerešenega, posebno glede tistih manjšin, do katerih se uradna politika še vse preveč zgleduje po normah, ki jih je v preteklosti uveljavljal nacionalni šovinizem. Eno pa je gotovo: če bi bila italijanska manjšinska politika tako podrejena vplivu teh sil kot je avstrijska in posebej koroška, potem južnotirolskega paketa sploh ne bi bilo.

Značilna ‚pozabljivost' nacističnih zločincev

Udeležba na neki „proslavi" ob obletnici Hitlerjevega rojstva je postala usodna za nekdanjega krvnika v nacističnih taboriščih Sobibor in Treblinka na Poljskem, esesovskega oberscharführerja Gustava Franza Wagnerja: na podlagi slike, ki je kazala udeležence omenjene proslave, je namreč znani „lovec na nacistične zločince" inž. Simon Wiesenthal prepoznal Wagnerja kot tisto osebo, ki je bila med vojno namestnik poveljnika v zloglasnih koncentracijskih taboriščih Sobibor in Treblinka ter odgovorna za smrt 150.000 do 250.000 ljudi.

Na podlagi te identifikacije, ki je bila medtem podkrepljena s številnimi dokumenti in tudi osebnimi pričanji nekdanjih jetnikov, so brazilske oblasti Wagnerja aretirale in je zdaj v teku postopek za njegovo izročitev. Wagnerja namreč zahteva cela vrsta držav, med njimi tudi Avstrija, kajti Wagner je bil po rodu Avstrijec, kakor njegov „prijatelj" in šef Franz Stangl, ki je po vojni prav tako zbežal v Brazilijo, pa so ga leta 1976 odkrili in izročili Zvezni republiki Nemčij, kjer je bil obsojen na dosmrtno ječo in je lani umrl. Poleg tega se za izročitev Wagnerja potegujejo Zvezna republika Nemčija, še posebej pa Poljska (kjer je zagrešil najhujše zločine) in Izrael (med njegovimi žrtvami so bili najbolj številni Židje. Sledovi Wagnerjeve zločinske dejavnosti v službi nemškega nacizma pa segajo tudi v Italijo in Jugoslavijo ter še v druge države, tako da je sedanje „zanimanje" zanj res mednarodno.

Po njegovem odkritju in pri prvih zaslišanjih je bilo pri Wagnerju opaziti enako „pozabljivost", kot je značilna za vse nekdanje nacistične zločince. Najprej je sploh zanikal, da bi bil on tista oseba, ki jo je prepoznal Wiesenthal. Potem, ko je spoznal, da po tej poti ne bo uspel, ker so bili dokumenti le preveč prepričljivi, se je zatekel k že znani taktiki ter je trdil, da je bil sicer pri SS in da je deloval za gestapo, vendar je imel vedno le podrejeno vlogo. Tudi v koncentracijskih taboriščih naj bi bil le „navaden pisarniški uslužbenec", je menil Wagner in se čudil, kako je sploh mogoče, da je njegovo ime na seznamu nacističnih krvnikov.

Povsem drugače pa so govorili dokumenti, zlasti pa so drugače govorila pričevanja preživelih jetnikov. Iz vsega tega je namreč postalo jasno, da je „navadni pisarniški uslužbenec" v resnici eden najhujših krvnikov, pravi izvedenec za množične pokole in za osebno trpinčenje žrtev. Posebno prepričljive so izjave poljskega pisatela Szmajznera, ki je „zverino iz Sobibora" — kakor so imenovali Wagnerja — spoznal kot štirinajstletni internirance in ve danes poročati: Wagner se je izkazal že ob vhodu v taborišče, ko so odbirali jetnike ter ločevali ženske in otroke na eno stran, moške pa na drugo. V otroke je rad streljal s samokresom, šibkejše moške pa je dal takoj pobiti, ker se mu je zdelo škoda hrane, ki bi jo pojedli. K njegovi „opremi" je menda sodil tudi usnjen bič s svinčenimi kroglicami; z njimi je jetnike pretepal tako dolgo, da so omedleli, potem jih je polil z vodo in spet nadaljeval s pretepanjem, dokler niso bili dovolj „preparirani" za najkrajšo pot v plinsko celico. Kot okrutnega preganjalca svojih žrtev pa se Wagnerja spominjajo tudi v Opatiji in okoliških vaseh, kjer je bil dodeljen zloglasni „Einsatzkommando".

Če in kateri državi bo Wagner izročen, še ni znano, kakor danes tudi še nihče ne more povedati, kako se bo odvijal proces proti njemu in kako bo izgledala kazen za njegove zločine. Vsekakor pa je „zadeva Wagner" spet nov primer, ki v vsej grozovitosti spominja na strašne zločine, ki so jih med zadnjo vojno zagrešili krvniki nacističnega režima, med njimi zlasti pripadniki zloglasne SS, ki jo je mednarodno sodišče prav zaradi tega v celoti obsodilo kot zločinsko organizacijo.

Toliko manj je zato razumljivo, da se smejo nekdanji pripadniki teh edinic danes svobodno združevati in „gojiti tradicije", kar z drugimi besedami pomeni obujanje nacistične miselnosti. Pristojne oblasti so za take pojave slepe in gluhe — kakor da ne bi bilo tozadevnih določil državne pogodbe, ki nedvoumno prepovedujejo sleherno takšno dejavnost. Predsednik koroške FPÖ in deželni svetnik dr. Ferrari-Brunnenfeld pa je pred dnevi celo ponosno objavil, da mu je delegacija „Kameradschaft IV" (ki združuje nekdanje esesovce) predala najnovejšo knigo o SS ter mu tolmačila njene namene in cilje „v smislu združene Evrope".

Vsebinsko bogat občni zbor

Zveze slovenske mladine v Celovcu

Po nekaj več kot enem letu, ki je minilo od lanskega občnega zbora, je Zveza slovenske mladine minulo soboto spet polagala obračun o svojem delu. Na občnem zboru, ki je bil v prostorih Aule slovenice v Celovcu, so se zbrali delegati vseh krajevnih odborov, ki so zaživeli v raznih krajih južne Koroške na podlagi lanskoletne obnove in reorganizacije mladinskega gibanja. In lahko brez pretiravanja ugotovimo, da je bil ta obračun razveseljiv, saj je razgrnil široko paleto dejavnosti in akcij koroške slovenske mladine. Hkrati pa je bil občni zbor tudi izhodišče za še bolj razvejano, celotno dvojezično ozemlje obsegajočo aktivnost mladih, ki so v Zvezi slovenske mladine našli široko platformo, na kateri lahko ne glede na to, ali pripadajo kmečki, delavski ali dijaško-študentski mladini, pa tudi brez ozira na svetovnonazorno opredelitev razvijajo svojo dejavnost in uveljavljajo svoje interese in se tako vključujejo v skupni boj za dosego resnične in vsestranske enakopravnosti slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

„Veliko naporov smo v preteklem letu vložili v izgradnjo krajevne mreže odborov ZSM, ker smo na podlagi preteklih negativnih izkušenj spoznali, da delovanje na krajevni ravni bistveno prispeva k poživitvi dejavnosti med člani in tudi k tesnejši povezanosti med odborom in terenom," je v svojem poročilu naglasil predsednik Teodor Domej. Ugotovil je, da so bili krajevni odbori, ki jih trenutno šteje ZSM osem, glavni nosilci dela; s tem se je preneslo glavno težišče mladinskega dela tja, kjer je v preteklih letih bila praznina največja: na podeželsko kmečko in delavsko mladino. „Našli smo pot iz zaprtega kroga dijakov v vse sloje mladih koroških Slovencev in tako postali enotna mladinska organizacija delavske, kmečke, dijaške in študentske mladine. S tem smo vnesli v mladinsko delo novo kvaliteto."

In ta nova kvaliteta se je odražala v ponosni bilanci, ki so jo krajevni odbori in njihovi govorniki predložili „mladinskemu parlamentu". Bilo je zares veselje poslušati izvajanja krajevnih predstavnikov, ki so z vidnim, pa tudi upravičenim ponosom razgrinjali pred občinstvom široko pahljačo najrazličnejših oblik dejavnosti in konkretnih akcij, ki jih je mladina v njihovih krajih razvila v razmeroma kratki dobi od zadnjega občnega zbora. Zlasti če pomislimo, da je bil lanski zbor pravzaprav preporod in šele začetek nove dobe v našem mladinskem gibanju, moramo priznati, da je mladina ta čas res dobro izkoristila. Poročila, ki so jih podali

- Franci Gabriel za krajevni odbor Šentjakob v Rožu
- Jože Mečina za krajevni odbor Bilčovs
- Tomo Weiss za krajevni odbor Bistrica v Rožu
- Roman Verdel za krajevni odbor Borovlje
- Franci Rozman za krajevni odbor Železna Kapla
- Marko Sommeregger za krajevni odbor Škocijan
- Valter Gutovnik za krajevni odbor Globasnica
- Joza Rosenzopf za krajevni odbor Pliberk

so bila odraz pestre dejavnosti in dokaz požrtvovalne angažiranosti mladine. Naštevanje je obsegalo: sodelovanje mladine v pevski in sploh prosvetno-kulturni dejavnosti, organiziranje protestnih demonstracij proti krivičnim ukrepom oblasti, proslave mednarodnega praznika dela in drugih obletnic, nameščanje dvojezičnih tabel kot protest proti nedemokratični manjšinski zakonodaji, solidarnostne prireditve v podporo boja svobodoljubnih narodov v Čilu, v Cimbabvi in drugod, športne prireditve, plesne tečaje in družabna srečanja, predavanja in šolanja kadrov, tečaje za risanje, filmske večere in diskusije, lutkovne predstave, zahteve po dvojezičnih otroških vrtcih, prizadevanje za prijave otrok k dvojezičnemu pouku, širjenje tiskane besede in obveščanje javnosti, kresovanje za obletnico zmage nad fašizmom, zahteve po izpolnitvi člena 7 državne pogodbe, mladinski festival, oktobrsko areno, poučne ekskurzije in navezavo stikov z mladino v Sloveniji in Jugoslaviji, s slovensko mladino v Italiji in z demokratično mladino v Avstriji, opozorila na neizpolnjeni člen 7 ob obletnici državne pogodbe itd. Z naštevanjem bi lahko še nadaljevali, kajti mladina je pokazala res zvrhano mero požrtvovalnosti in hkrati tudi iznajdljivosti, kako razvijati svojo dejavnost in uveljavljati svoje interese.

Bila pa je tudi kritična in samokritična. Poleg uspehov in napredka je navajala tudi celo vrsto pomanjkljivosti: da povezava med osrednjim vodstvom in krajevnimi odbori ni bila vedno dovolj živa; da bi mladinsko dejavnost lahko razvili tudi v drugih krajih, pa v to še niso vložili dovolj naporov; da bo moralo osrednje vodstvo nuditi krajevnim odborom še več pomoči pri njihovem delu; da bo delo na terenu treba še bolj prilagoditi krajevnim razmeram in potrebam ter vnesti še nove oblike vključevanja mladih.

Ugotovljene pomanjklivosti so našle upoštevanje pri oblikovanju načrtov za bodoče delo. V kratkih potezah jih je nanizal ponovno izvoljeni predsednik ZSM Teodor Domej, ki bo s tajnikom Valterjem Gutovnikom vodil mladinsko organizacijo skupaj z ostalimi člani odbora, katerega sestav zagotavlja zastopanost vseh plasti mladine in celotnega našega ozemlja.

Potrebo take široke usmeritve in dejavnosti ZSM je poudaril tudi tajnik ZSO Feliks Wieser, ki je poleg podpredsednika Kluba slovenskih študentov na Dunaju Marjana Galloba pozdravil občni zbor. Zagotovil je, da bo ZSO tudi v bodoče podpirala vsa prizadevanja, ki gredo v smer širjenja fronte boja za demokratične pravice. Odločno pa bo nastopila proti poskusom oženja te fronte in proti omejevanju mladinskega delovanja na dijaško-študentsko mladino, kakor tudi proti poskusom izkoriščanja mladine in njenih organizacij za kratkoročne strankarsko-politične namene. Pri tem je menil, da nekateri vse sile in vso aktivnost skušajo usmeriti v priprave za volitve in se torej bolj ali manj omejujejo na volilni boj, „toda za koroške Slovence kot narodno skupnost pa je odločilnega pomena, da tudi v času volilnega boja nadaljujemo našo borbo za narodne in socialne pravice — enotno z vsemi narodno zavednimi silami in v povezavi z demokrati večinskega naroda". V tej perspektivi mora imeti mladina jasne poglede tudi glede enotnosti koroških Slovencev, je dejal tov. Wieser, kajti enotnost v obstoječih družbenopolitičnih razmerah ni in ne more biti v tem, da nekateri skušajo vse pripadnike narodne skupnosti siliti pod isto idejnopolitično streho, marveč mora enotnost biti v tem, da nastopamo enotno, kadar gre za narodne pravice in za izpolnitev člena 7.

Fašizem je zlo

ki se mu je treba upreti od vsega začetka

Dokumentacijski arhiv avstrijskega odpora na Dunaju je uredil novo stalno razstavo, ki pod naslovom „Avstrijski osvobodilni boj" prikazuje obdobje od konca prve svetovne vojne leta 1918 pa do zmage nad fašizmom leta 1945. Razstava je razdeljena na tri glavna področja.

V osrednjem delu je dokumentiran veliki pomen protifašističnega upora v Avstriji in je v tem okviru prikazan tudi delež, ki ga je v tem boju prispevalo avstrijsko delavstvo. Drugi del raziskave prikazuje fašizem kot gospostvo velekapitala, rasizem kot osnovo imperialistične osvajalne politike ter zasedbo Avstrije kot posledico predvsem gospodarskih interesov nemškega kapitala in njegovih imperialističnih načrtov. Tretje področje pa je posvečeno usodni vlogi avstrofašizma, ki je nasilno izključil delavsko gibanje in vse demokratične ustanove in s tem utiral pot nemškemu nacizmu v Avstrijo, obenem pa tudi preprečil enoten upor zoper nemško okupacijo.

Razstavno gradivo je raznoliko ter sega od ilegalne literature in originalnih lepakov iz dobe 1934—1945 preko partizanskih uniform vse tja do ročnih izdelkov, nastalih v fašističnih zaporih in taboriščih. Razstava je oblikovana tako, da napravi na gledalca izredno prepričljiv in globok vtis, kar je važno predvsem za mladino, ki sama dobe fašizma ni doživela. Seznanjanje mladine z resnico o fašizmu in njegovih zločinih pa je tudi glavni namen razstave, kajti gre — kakor je dejal vodja dokumetacijskega arhiva dr. Herbert Steiner — za oblikovanje protifašistične zavesti pri mladini.

Ravno v tem smislu je tudi razumeti posebno dokumentacijo v okviru razstave, ki z opozorilom na pojave neofašizma v Avstriji in na fašistične diktature v nekaterih državah po svetu izzveni v pozivu, da se je fašizmu treba upreti že ob njegovih prvih pojavih.

„Kovačnica prijateljstva"

Začetek mladinskih delovnih akcij v Sloveniji

V številnih predelih Slovenije — na Kozjanskem, v Slovenskih goricah, v Goriških Brdih, v Brkinih, v Posočju in v Suhi krajini — so se minulo nedeljo začele letošnje mladinske delovne akcije. Deloma gre pri tem za akcije slovenske mladine, deloma pa tudi za zvezne akcije, pri katerih sodeluje mladina iz cele Jugoslavije. Za vse pa velja, da so se mladinske delovne akcije razvile v prave „kovačnice prijateljstva", saj se mladina različnih narodnosti med seboj spoznava in utrjuje medsebojne prijateljske vezi.

Hkrati pa so mladinske delovne akcije seveda tudi izrazite manifestacije solidarnosti, ki imajo poleg svojega idealnega pomena zlasti tudi svojo materialno korist. Tako na primer mladi brigadirji iz Idrije in Ljubljane pomagajo prebivalcem zapuščene vasice v Goriških Brdih; zgradili jim bodo namreč vodovod in cesto. V Trepčah so se zbrali udeleženci prve izmene akcije „Kozjansko 78", ki bo prvič zajela tudi mladino iz drugih jugoslovanskih republik; nadaljevali bodo modernizacijo Ceste maršala Tita v osrčju Kozjanskega, prestavili telefonski kabel in gradili nov kulturni dom v Šentvidu pri Planini. V Prevolah se je začela akcija „Suha krajina 78"; več kot 600 mladih bo v štirih izmenah gradilo ceste in vodovode v tamkajšnjih vaseh. V Dornavi je bil začetek republiške akcije „Slovenske gorice 78", na kateri bo v štirih izmenah sodelovalo 550 brigadirjev. Brigadirji iz Domžal in Tolmina so se zbrali v Brkinih, kjer bodo sodelovali pri asfaltiranju trase slemenske ceste, zgradili bodo 4 kilometre ceste od Tater do Kozjan, poleg tega pa še brkinski vodovod. V Posočju pa je mladince iz Črne gore, Bosne in Hercegovine, Srbije ter Slovenije združila delovna akcija, na kateri bodo gradili in obnavljali vodovode, ceste, naselja, električne napeljave in hudourniške struge.

Kolikšnega pomena so take akcije, kaže primer Suhe krajine, kjer so mladi brigadirji v štirih letih postali v pravem pomenu besede sestavni del življenja tamkajšnjih krajev. Brigadirsko življenje se je zlilo z življenjem občanov, ga obogatilo, mu dalo hitrejši utrip in nove vrednote. O tem pričajo vodovodna omrežja, ceste, socialno in zdravstveno delo ter drugi dosežki, ki so jih mladinci zabeležili na svojih delovnih akcijah. Zato pa je tudi razumljivo, da so brigadirji, do katerih so bili domačini prvo leto še precej nezaupljivi, medtem prirasli k srcem Suhokranjcev; postali so dobri prijatelji, saj vedo, koliko so jim mladi pomagali.

Te misli so bile poudarjene tudi na otvoritvenih slovesnostih ob začetku letošnjih delovnih akcij. Tako na primer v Prevolah v Suhi krajini, kjer je govornik pomen mladinskih delovnih akcij takole označil: V ognju ustvarjalne mladosti, nesebične požrtvovalnosti, visoke delovne morale brigadirjev in brigadirk, so se kovale vezi globokega prijateljstva s krajani, ki so v mladi sili prepoznali velike vrednote socialistične samoupravne skupnosti in ciljev socialistične revolucije. Te akcije so zgovorna oblika proletarske solidarnosti, so izraz socialističnega humanizma.

Kanclerju v premislek

Ob nedavnem obisku na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu je zveznega kanclerja dr. Kreiskega — kakor smo kratko že poročali — tudi prof. Milan Kupper kot predstavnik socialistično usmerjenih oz. organiziranih učiteljev s posebnim pismom (ker je bil osebno odsoten) opozoril na aktualna vprašanja slovenske narodne skupnosti na Koroškem ter zavzel kritično stališče do trenutne manjšinske politike avstrijske vlade.

Uvodoma je prof. Kupper izrazil začudenje, kako more kancler Kreisky, ki po lastni izjavi s sedanjim zakonom o narodnih skupinah tudi sam ni zadovoljen, prav ta zakon napram predstavnikom Slovencev tako dosledno zastopati. Zato kanclerja vprašuje, ali bi tudi v zasebnem območju pristal na rešitev, če bi si na primer sosed s protipravnim prestavljanjem mejnikov prilastil dve tretjini (kakor je to v primeru sedanje rešitve glede sodnega jezika) ali celo pet šestin (ureditev glede dvojezičnih napisov) kanclerjevega zemljišča? Podobno je tudi z določilom o 25 odstotkih (ki ga velesile v člen 7 zavestno niso sprejele): Kaj bi npr. SPÖ o taki ureditvi rekla v „črni" deželi, če bi bile pravice socialistov v posameznih občinah odvisne od njihovega 25-odstotnega deleža na celotnem prebivalstvu? „FPÖ kot najbolj neizprosna zagovornica določila o 25 odstotkih pa bi bila sploh na celotnem ozemlju Avstrije eleminirana."

Glede „sodelovanja" Slovencev pri sedanji rešitvi je v pismu rečeno, da so se predstavniki Slovencev v kontaktnem komiteju sicer lahko „izkašljali", toda njihova mnenja in argumenti pri sklepanju zakona o narodnih skupinah niso bili upoštevani; nasprotno pa so bile sprejete skoraj vse zahteve v KHD združenih nemškonacionalnih sil. Tudi v sosvetu bi predstavniki Slovencev imeli le posvetovalno funkcijo, torej nobene pravice soodločanja. „Kdo pa nam jamči, da ne bi tudi nasvete, ki bi jih vladi dajali zastopniki Slovencev, prav tako surovo zavrnili, kakor nas to učijo naše dosedanje izkušnje pri navideznih pogajanjih?" vprašuje prof. Kupper in ugotavlja, da sedanja ureditev upošteva izključno le interese „s strani KHD v manjšinskem vprašanju nahujskane večine," čeprav člen 7 kot sestavni del avstrijske ustave v državno pogodbo ni bil sprejet v zaščito večinskega naroda.

Odločno zavrača prof. Kupper v svojem pismu tudi očitke („društev, ki imajo domovinsko zvestobo očitno v najemu — ilegalne član. štev. NSDAP njihovih voditeljev pa so znane in dokazujejo domovinsko zvestobo"), da so Slovenci že dvakrat ogrožali mejo Avstrije. Cona A je bila pri plebiscitu za Avstrijo rešena le s slovenskimi glasovi, je rečeno v pismu. Če pa je takrat velik del Slovencev glasoval za Jugoslavijo, potem so se poslužili le svoje demokratične pravice — upravičenost njihovega nezaupanja v iskreno pripravljenost nemškonacionalnih političnih sil v deželi, da zagotovijo obljubljeni svobodni in enakopravni razvoj narodne skupnosti, pa je bila potrjena v času med vojnama kot danes in je dosegla višek v dobi nacističnega terorja z nasilnim izseljevanjem.

V smislu moskovske deklaracije iz leta 1943 je bila Avstrija obnovljena v mejah iz leta 1937 predvsem po zaslugi Avstrijcev slovenskega jezika, ki so v partizanskih edinicah kot protifašistični borci aktivno doprinesli zahtevani delež Avstrije za lastno osvoboditev. Pri pogajanjih za državno pogodbo se je avstrijska delegacija sklicevala na ta prispevek — je rečeno v pismu — toda po sklenitvi državne pogodbe v Avstriji ni bil le pozabljen honorar, marveč se v manjšinskem vprašanju neprikrito podpira tokove in stremljenja iz minule zloglasne dobe. V koroškem žargonu teh krogov je „povsem v duhu avstrijske državljanske zavesti" tudi govora o „izgubljeni vojni" in o „dejavnosti tolp" slovenskih borcev za svobodo.

Kanclerja prof. Kupper spominja, da je tudi sam bil žrtev nacističnega nasilja, potem pa ugotavlja: „V vaši odgovornosti je, da sedanji nevzdržni položaj vaših slovenskih sotrpinov iz nacistične dobe postavite v pravo luč, da zaustavite zopetno krepitev nacistične miselnosti širokih plasti (zlasti na Koroškem) in da obstoječo krivico v manjšinskem vprašanju odstranite ne le verbalno, temveč dejansko in permanentno, v duhu načel socialistične tolerance. Tako velika skupnost somišljenikov, kot je SPÖ, bi si lahko privoščila, da bi nastopila proti fašistoidni, intolerantni miselnosti v manjšinskem vprašanju in polagoma na svoje člane tozadevno delovala za spremembo mišljenja. Mi Slovenci smo vsak čas, ne le pred volitvami, pripravljeni na pogovore ter imamo dovolj predlogov in pripravljenosti za pametne skupne akcije pojasnjevanja in reševanja."

Naša študentska mladina

spoznava zgodovino narodnoosvobodilnega boja

Člani dunajskega Kluba slovenskih študentov so bili pred nedavnim na dvodnevnem izletu po Sloveniji, kjer so obiskali vrsto krajev, znanih iz narodnoosvobodilnega boja slovenskega naroda. Časnikarska referentka kluba Silvija Velik nam je o izletu poslala daljše poročilo, iz katerega povzemamo naslednje podrobnosti.

Dne 26. in 27. maja so bili klubaši na dvodnevni ekskurziji v Sloveniji, kjer so si ogledali predvsem znamenitosti Dolenjske, ki je bila središče odpora slovenskega naroda; od leta 1941 pa do 1945 v teh krajih ni bilo miru — noč in dan so se tod odvijali hudi boji. Pod vodstvom podpredsednika Zveze združenj borcev NOV Slovenije Vlada Šenka so študentje najprej obiskali spomenik na hribu Cvibelj blizu Žužemberka. Številna imena borcev raznih narodnosti, vklesana v ta spomenik, pričajo o neštetih žrtvah v tej okolici. Potem so se napotili v Kočevje in na Rog, kjer so partizani zgradili celo naselje 26 barak, tako imenovano Bazo 20, ki je bila v letih 1943 in 1944 „glavno mesto" bojujoče se Slovenije. Tam je bil sedež vodstev OF in KPS, nadalje so bile tam centralna partijska šola, številne bolnice, redakcije centralnih časopisov in druge pomožne službe političnega vodstva in partizanske vojske. Preko kurirjev je bila Baza 20 povezana z drugimi centri ter je tov. Šenk posebej naglasil, da je odlična organiziranost in požrtvovalnost kurirske službe mnogo doprinesla k uspešnemu boju proti okupatorju. Baze 20 sovražnik vse do konca vojne ni odkril, čeprav se je dostikrat nahajal v neposredni bližini; niti domačini niso vedeli za njen obstoj. V dveh barakah je danes urejen muzej, ki prikazuje življenje in delo v tedanjem centru NOB na Kočevskem Rogu.

Na nadaljnji poti sta študente spremljala predsednik univerzitetne konference Srečko Kolar in predstavnik republiške konference ZSMS Stanislav Dvoršek. Najprej so obiskali Kostanjevico in si ogledali v bližini tudi znano kartuzijo Pleterje, ki je med vojno nudila važno podporo partizanski vojski. Zaradi strogega reda so si notranjščino samostana lahko ogledali le fantje. Zvečer pa so se ustavili v Novem mestu, kjer so jih sprejeli predstavniki občine in mladinske organizacije.

Drugi dan se je začel z obiskom v muzeju izgnancev v Brestanici. Muzej je urejen v nekdanjem gradu Rajhenburg, ki je po raznih lastnikih prišel leta 1881 v last trapistov, reformiranih cistercijancev, ki so ga preuredili v samostan. Konec aprila 1941 so nacisti po zasedbi slovenske Štajerske uredili samostan v tako imenovano preselitveno taborišče za izganjanje Slovencev. Prostore v gradu sta uporabljala preselitveni štab in poveljstvo taborišča, izgnanci pa so morali prebivati v hlevih oziroma v lesenih barakah, ki so jih za ta namen zgradili. V deželah, ki so trpele pod nacističnimi okupatorji, je verjetno le malo objektov, skozi katere je šlo na trnovo pot izgnanstva toliko ljudi, kakor prav skozi taborišče na Brestaniškem gradu — namreč okoli 45.000!

Sledil je ogled jedrske elektrarne v Krškem, ki so jo začeli graditi leta 1974, obratovati pa bo začela prihodnje leto ter bo dobavljala energijo Sloveniji in Hrvaški. Zadnja postaja izleta pa je bila Ljubljana, kjer so si študentje ogledali znameniti muzej revolucije

Vse, kar so videli in slišali na svojem izletu, je bilo doprinos k temu, da se še globlje seznanijo s herojstvom in požrtvovalnostjo slovenskega naroda v letih vseljudske vstaje. Hvaležni so se poslovili od tistih, ki so jih v posameznih krajih sprejeli in jih seznanjali z zgodovino NOB, kajti spoznali so trdno voljo vseh, da v tako težko priborjeni svobodi živijo, delajo in se borijo za boljšo bodočnost. Kljub trdnim namenom Nemcev, da v nekaj letih na slovenski zemlji popolnoma iztrebijo slovensko besedo, so bili ob naraščajočem osvobodilnem boju uspehi nacistične genocidne politike vedno manjši. Slovenska narodna zavest v najtežjih preizkušnjah ni slabela, temveč se je nasprotno krepila in prav je imel slovenski pesnik, ko je zapel: „Kadar čez gozdove rjovejo viharji, drevesa se svojih korenin zavedo."

Svoj izlet so študentje zaključili z obiskom koncerta Partizanskega pevskega zbora iz Trsta v Pliberku. „Tudi nas je ob poslušanju koncerta zajel val tistega navdušenja, ki ga je zlil slovenski narod v svojo borbeno pesem," je zapisala Silvija Velik. „Skupna pesem tržaških in koroških mladincev je po končanem sporedu še dolgo odmevala v pliberško noč."

Iskra solidarnosti

Kakor se po eni strani zaostruje pritisk na manjšine (jezikovno štetje, nedemokratični zakon o narodnih skupinah in sedaj val političnih procesov proti slovenskim aktivistom), tako se po drugi strani širi tudi solidarnost nemško govorečih sodržavljanov, ki se v čedalje večjem številu in vedno bolj zavestno vključujejo v skupni boj, zavedajoč se, da boj za narodnostne pravice manjšin hkrati pomeni tudi boj za demokratizacijo družbenega življenja sploh.

V okviru tega razvoja je salzburški komite za pravice manjšin izdal že drugo številko svojega glasila „Iskra — der Funke". Na 20 straneh prinaša vrsto zanimivih prispevkov, ki naj bi prispevali k objektivnemu seznanjanju nemško govorečih prebivalcev skupne domovine z zgodovino in sedanjim položajem narodnih manjšin v Avstriji, pa tudi s problematiko manjšin v drugih državah.

Poseben poudarek je tokrat na političnih procesih, ki jih avstrijske oblasti uprizarjajo proti koroškim Slovencem samo zato, ker so odločno opozarjali na neizpolnjene obveznosti Avstrije ter zahtevali dosledno uresničitev v državni pogodbi zajamčenih pravic. Drugo težišče je resnica o partizanskem boju, s katerim so koroški Slovenci bistveno prispevali k osvoboditvi in zopetni obnovi neodvisne demokratične avstrijske republike. Zelo zanimiv je pogovor s prof. dr. Matscherjem, avtorjem uvodnega članka v dokumentaciji urada zveznega kancleria o pravnem položaju narodnih skupin v Avstriji; iz njegovih iznašanj je razbrati značilna stališča, ki jih je vedno spet zaslediti v manjšinski politiki Avstrije — vse od asimilacije kot prirodnega pojava pa do načela dvojne pravice. Aktualni dogodki na Koroškem so prikazani s povzetki iz tiska koroških Slovencev, poleg tega je objavljen obširnejši članek o gradiščanskih Hrvatih, medtem ko se pogled čez avstrijske meje tokrat ustavi v Franciji, kjer je manjšinsko vprašanje prav tako aktualno — saj je bilo tudi že pred mednarodnimi forumi dokumentirano ugotovljeno, da sta Francija in Avstrija tisti dve evropski državi, ki sta manjšinam najmanj naklonjeni. Končno vsebuje list poleg krajših prispevkov še informativen pregled sodobne slovenske književnosti na Koroškem.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7

Vljudno vas vabimo na otvoritev retrospektive grafik

Mihe Maleša

ki bo v torek 13. junija 1978 ob 19. uri.

Razstava bo odprta do 30. junija 1978, in sicer od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Svoboda po koroško

V Avstriji in še posebej na Koroškem je vedno spet slišati, kako velika in neizmerna demokracija vlada tukaj; da imamo svobodo misli, svobodo tiska, svobodo združevanja, in še najrazličnejše druge oblike svobode. Skratka: da je naša država sploh evropski ali celo svetovni vzor svobodne, demokratične in pravne države. Toda vedno spet se tudi izkazuje — ne v besedah, temveč v dejanjih — da so te pridobitve omejene na določeno plast tukajšnjega prebivalstva. Na Koroškem na primer popolna svoboda vlada edinole za tisti krog ljudi, ki jih navadno imenujemo nemški nacionalisti; kajti vsak drug, ki vsaj za malenkost odstopa od „linije" teh krogov, se zelo lahko znajde v položaju, ko ga na zelo prepričljiv način poučijo, da zanj ni svobode . . .

Ne bomo tukaj govorili le o tozadevnih izkušnjah, ki jih imamo koroški Slovenci, za katere je koroška svoboda v praksi tako svobodna, da v krajih, kot je na primer „plebiscitno evropsko mesto" Velikovec, ni prostora za slovenske kulturne prireditve. Podobnv se namreč lahko zgodi tudi drugim, če njihovi obrazi niso po volji tistim, ki odločajo, kdo je na Koroškem vreden svobode in demokracije.

Najnovejši tak primer je Evropska kooperativa Longo Mai, katere člani se v Lobniku nad Železno Kaplo bavijo s kmetijstvom, pa so zato, ker so se nekoč upali izraziti svojo solidarnost z bojem koroških Slovencev, padli v nemilost pri koroških nemških nacionalistih. Le-ti jim njihovo „pregreho" tako zamerijo, da so založili svoj vpliv, da bi omenjeni skupini onemogočili celo prireditev Schubertovega večera. Prvotno je nameravala kapelška kooperativa ta večer prirediti v sodelovanju z Mozartovim društvom v Celovcu in je imela že ustrezen dogovor. Toda delali so račun brez krčmarja, pardon, brez nemških nacionalistov, ki so Mozartovce v smislu koroške svobode in demokracije „prepričali", da se vendar ne morejo mazati s tako dvomljivimi elementi. In so razumljivo tudi uspeli, tako da se je morala kapelška kooperativa v zadnjem trenutku odločiti za samostojno prireditev Schubertovega večera, za katerega je pridobila dva znana pianista kot sta Carmen Vitis Adnet in Hans Graf.

Poleg dosedanjih žaljivih izpadov, ki jim je bila kooperativa izpostavljena s strani nemških nacionalistov (tozadevno je v teku proces proti KHD), so njeni člani zdaj torej tudi še v drugi obliki spoznali, kako je na Koroškem s svobodo in demokracijo. Tako bodo svojim prijateljem v drugih evropskih državah lahko na podlagi lastnih izkušenj povedali resnico o prečudni deželi, v kateri je nemški nacionalizem edina veljavna pravica in edina zveličavna vera.

TONE ZORN

Manjšinsko vprašanje

in jugoslovansko-avstrijski odnosi

O avstrijskem odgovoru na jugoslovansko noto z dne 29. oktobra je podčrtal, da odsko noto z dne 29. oktobra je podčrtal, da odgovor „v celoti izraža negativen odnos republike Avstrije do izvajanja njenih mednarodnih obveznosti".

Ocenil je, da „razen tega avstrijska vlada v svojem odgovoru ne kaže nobene pripravljenosti, da bi odstranili tudi druge vzroke, navedene v naši noti, ki nenehno ovirajo razvoj jugoslovansko-avstrijskih odnosov, kot je, na primer, protijugoslovanska kampanja, ki jo usmerjajo iz Avstrije". Poudaril je, da vlada SFRJ odločno vztraja na stališčih in zahtevah, izraženih v noti dne 29. novembra, ter nadaljeval: „Popolno uresničenje pravic in zaščite slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji ter izpolnitev drugih obstoječih obveznosti republike Avstrije do Jugoslavije, kot je vrnitev arhivskega gradiva in kulturnih dobrin, ki so jih nacistični okupatorji uropali in odnesli iz naše države, vse to je naša stalna skrb in vlada SFRJ si bo še naprej prizadevala za njihovo uresničenje. Če avstrijska vlada res želi, kar pravi v svoji noti, da bi rešili sporna vprašanja, je nihče ne ovira, da bi to z dejanji potrdila. Več pomeni v tem smislu en sam praktični korak — izpolnitev ene izmed obveznosti, kot vse izjave vidnih osebnosti avstrijske vlade o pripravljenosti na pogovore. Samo po sebi se razume, da bi dosti prispevalo k nadaljnjemu razvoju bilateralnih odnosov, kar je v obojestranskem interesu."[77]

Konec leta (29. decembra 1974) je Jugoslavija izročila Avstriji novo noto. Ta je poudarjala, „da Avstrija v svojem odgovoru ni niti poskušala proučiti reševanje (odprtih op.) problemov, marveč celo išče opravičilo za svoj, v bistvu negativen pristop k odnosom z Jugoslavijo, ki se . . . kaže zlasti v neizpolnjevanju določb državne pogodbe o ustanovitvi neodvisne in demokratične Avstrije z dne 15. maja 1955, kakor tudi drugih obveznosti po veljavnih mednarodnih sporazumih". Nota je poudarjala, da jugoslovanska vlada posebej odklanja avstrijsko trditev, da je Avstrija v celoti izpolnila in delno celo „presegla" določbe državne pogodbe, ki se nanašajo na slovensko in hrvaško narodno manjšino." O utemeljenosti in samovoljnosti teh trditev — nadaljuje nota — pričajo tudi stališča obeh manjšin, saj sta jih ocenili kot napačno prikazovanje dejanskega položaja, v katerem živita. „Ker gre za jasne in nedvoumne določbe mednarodnih instrumentov in za načela o odnosih med državami, sprejetimi v Organizaciji Združenih narodov, jugoslovanska vlada ne vidi nobenega razloga, da bi se pogajalo o teh vprašanjih, kakor to predlaga nota avstrijske vlade in kakor javno izjavljajo njeni predstavniki. Takšnih predlogov jugoslovanska vlada ne more razlagati drugače kot poskus revizije državne pogodbe, ki je rezultat zmage zavezniških sil v drugi svetovni vojni, ter drugih veljavnih mednarodnih sporazumov . . ."

Ob tej priložnosti je jugoslovanska vlada tudi zavrnila poskus Avstrije, da bi se s sklicevanjem na tako imenovano „svobodo tiska" ter na tako imenovano „potrebo po preverjanju govoric" o Jugoslaviji „opravičilo organizirano in dirigirano protijugoslovansko kampanjo".[78]

Tudi leta 1975 je avstrijsko neizpolnjevanje manjšinskih določil državne pogodbe vodilo do več jugoslovanskih diplomatskih intervencij, pa tudi do vidnega slabšanja jugoslovansko-avstrijskih odnosov. Posebej naj opozorimo, da je Jugoslavija po eni strani opozarjala Avstrijo na njen negativni pristop do manjšinskega vprašanja, poleg tega pa tudi zavračala avstrijske trditve, da je Avstrija v celoti izpolnila obveznosti državne pogodbe ali jih deloma celo presegla. Med jugoslovanskimi opozorili najdemo tudi navedbo o „dirigirani protijugoslovanski kampanji" v avstrijskem tisku.[79]

Olje na ogenj pa je v novoletni oddaji celovškega radia prilil tudi koroški deželni glavar Leopold Wagner s trditvijo, da v „Sloveniji govorijo o problemih, ki jih ne poznajo (namreč koroškega vprašanja), ali jih nočejo poznati, ali pa prihaja mimo poznavanja do izjav, ki ne ustrezajo dejanskemu stanju". Ob Wagnerjevi izjavi je sekretariat za informacije Izvršnega sveta SR Slovenije podčrtal legitimni interes Slovenije in Jugoslavije za položaj ter življenjske pogoje, v katerih živijo Slovenci in Hrvati v Avstriji ter ga med drugim utemeljil z zadevnimi določili avstrijske državne pogodbe. V nadaljevanju dokument opozarja na ignoriranje upravičenih zahtev slovenske skupnosti na Koroškem ter na „divjanje heimatdienstovskih in drugih šovinističnih in neonacističnih krogov, ki so med drugim vse doslej onemogočali izvršitev določb državne pogodbe glede manjšinskih pravic in celo avstrijskega zakona o dvojezičnih napisih na Koroškem". V tem duhu je tudi skrajno naivna in neodgovorna Wagnerjeva trditev, da v Sloveniji govorijo o problemih, ki jih ne poznajo ali nočejo poznati. Izjava tudi zavrača Wagnerjevo podtikanje uradnim organom SR Slovenije, da so oni krivi za poslabšanje medsebojnih odnosov, pa tudi njegovo trditev, da imajo v Sloveniji različna stališča in ocene glede dogajanja na Koroškem in v Avstriji. Ob koncu izjava podčrtuje, da Wagnerjeva stališča ne dajejo osnove za dialog in ne kažejo na takšno pripravljenost.[80]

Za poglede vodilnih krogov na Koroškem do manjšinskega vprašanja ter na odnose s Slovenijo in Jugoslavijo je še posebej značilna Wagnerjeva izjava, da v nastalem položaju ne preostaja Koroški nič drugega kot „brezpogojno zastopati interese . . . Koroške", ali drugače rečeno: vztrajati na dotedanjih pogledih koroškega nemškega nacionalizma. Wagner je tudi tokrat skušal prevreči krivdo za nastali položaj na sosednjo Slovenijo in Jugoslavijo.[81]

(Dalje v prihodnji številki)

Opombe

77 Delo, 27. december 1974.
78 Delo, 30. december 1974.
79 Kärntner Nachrichten, 11. januar 1975, št. 2. Avstrija se je med to kampanjo sklicevala na svojo „svobodo tiska".
80 Delo, 11. januar 1975, št. 8.
81 Prim. Kärntner Tageszeitung, 12. januar 1975, št. 8.

Občni zbor SPD „Obir“ na Obirskem

V soboto, dne 20. maja 1978 se je pri Kovaču na Obirskem vršil redni občni zbor Slovenskega prosvetnega društva „Obir“. Število navzočih je bilo zelo nizko, četudi zaobsega članski imenik društva dobro tretjino vseh prebivalcev Obirsko-Korte. Gotovo je vzrok temu tudi dejstvo, da je isti dan nad 30 domačinov bilo med poslušalci in gledalci v kapelškem hotelu Obir, kjer so nudili izletniki Društva prijateljev mladine iz Dravelj pri Ljubljani pester program (v katerem je kratko nastopil tudi Obirski mladinski zbor), seveda pa tudi zaradi tega, ker so naši lovci isti večer prisostvovali strokovnemu predavanju v farni dvorani v Železni Kapli; ne navsezadnje pa je tudi vreme nagajalo.

Predsednikovo poročilo je izzvenelo v ugotovitvi, da so društveni člani sodelovali v minulem letu v številnih akcijah (od protestnih pohodov v Šentjakobu, Škocijanu, Pliberku do jesenskega izleta v Vuzenico ali zimskega izleta v Planico). Še posebno je predsednik dr. Avgust Brumnik naglasil vsestransko sodelovanje Obirčanov-Korčanov pri centralni proslavi ob 70-letnici SPZ v mestnem gledališču v Celovcu, kajti naši mladinci in odrasli so bili zastopani pri tamburaših, folkloristih, pevcih in lovcih iz Železne Kaple, v zboru graških študentov, v ansamblu Hanzija Artača, v dobrolskem mešanem zboru, v škocijanskem otroškem zboru — in ne nazadnje v Obirskem mladinskem zboru in Obirskem ženskem oktetu.

Zastopnik športne sekcije Jože Hribar je v svojem poročilu naštel dve sankarski tekmi in v minuli zimi prvič izvedeno tekmo smučarskih skokov. Za skakalce je bil februarja letos že drugič celotedenski trening pod strokovnim vodstvom Vida Peternela iz Kranja, ki smo ga marca na Planici občudovali kot aktivnega skakalca.

Lanski II. pohod na Obir (v spomin Hermanu Veliku) smo izvedli kljub najslabšemu vremenu. Da je pustni ples prinesel za maškarade lepe nagrade, se je treba zahvaliti vsestranski darežljivosti domačinov. Na gostovanju na Obirskem so med drugim bili ansambel „Trio Korotan s pevci“, moški oktet iz Žirovnice-Zabreznice, univ. asis. dr. Erik Prunč z referatom o materinščini in slovenski film „Povest o dobrih ljudeh“.

Najuspešnejši dejavnik društva pa je slej ko prej Obirski ženski oket, ki je v obdobju od zadnjega občnega zbora lani maja nastopil 37 krat. Vsak nastop je za pevke poseben doživljaj, posebno zadoščenje pa so dosegle s svojimi petjem v Verženju/Prekmurje ob 30-letnici Zveze Svobod, v Globasnici pred 300 slavisti in v hotelu Obir v Železni Kapli pred polno dvorano zdravnikov iz Slovenije. Z dvojezičnim sporedom na kulturnem večeru lani decembra v Beljaku (gostitelj Kulturreferat mesta Beljak) so članice Obirskega ženskega okteta okvirile literarno prireditev „Gedichte und Lieder von Valentin Polanšek, reihe 56, Kellertheater Villach“. Uspešno so pevke prav tako nastopile letos konec aprila na tridnevni turneji v Švici (Langnau v Emmentalu in glavnem mestu Bern). Kot dosežek lahko beležijo pevovodja Valentin Polanšek s svojim oktetom LP gramofonsko ploščo z naslovom „Dečva z Obirja“, ki je izšla konec leta 1977 pri Helidonu v Ljubljani (z osmimi narodnimi pesmimi v ljudskem tonu in osmimi uglasbitvami lastnih besedil).

Letošnji občni zbor SPD „Obir“ pa smo zaključili z izvrstnim slovenskim filmom „Kaplan Martin Čedermac“ — predvajal ga je agilni Jože Blajs — kar je bilo gotovo za vse navzoče člane neizbrisen kulturni užitek.

Spominska svečanost pod Ljubeljem

Ob nekdanjem taborišču v Poljubelju se je v nedeljo na tradicionalnem srečanju zapornikov in internirancev zbralo več kot 2000 ljudi. To taborišče je v zadnji vojni predstavljalo podružnico zloglasnega nacističnega koncentracijskega taborišča Mauthausen, kjer je pri gradnji ljubeljskega cestnega predora v nečloveških razmerah umrlo ogromno ljudi. V spomin na žrtve in v opomin, da se kaj takšnega ne sme nikdar več ponoviti, prirejajo na tem kraju groze vsako leto spominska srečanja. Tokrat je podpredsednica zveze združenja borcev NOV Slovenije Dragica Rome obudila spomin na trpljenja pa tudi na upanje o svobodi, ki je tlelo v zapornikih v Poljubelju. Opozorila je na oživljanje temnih sil v svetu, ki pod različnimi imeni, z istimi cilji poskušajo porušiti, kar je človeštvo ustvarilo. Spominske prireditve so se udeležili tudi naši zastopniki Zveze koroških partizanov.

Protislovenska gonja in posledice

V zadnjem času preplavljajo Koroško letaki Koroškega Heimatdiensta in njemu sorodnih organizacij, ki nesramno hujskajo proti svojim koroškim sodeželanom. Ta gonja, ki zastruplja ozračje na Koroškem in zajema vedno večje kroge seveda ni ostala brez posledic. Prišlo je do cele vrste protislovenskih hujskaških izgredov. Tako so pred nedavnim nemški nacionalisti sramotno in dejansko napadli znanega prosvetaša in pevca Zdravka Hartmana iz Klopinja. Nanj se je spravilo kar deset oseb in ga obdelovalo na nizkoten način, ki spominja na rasistične izgrede najsramotnejše vrste. Pri tem so mu storilci odstranili iz zračnic njegovega avtomobila zrak, tako da so mu onemogočili umik.

Nadaljnji primer stopnjevane aktivnosti protislovenskih elementov je bil v noči od 31. maja do 1. junija v Borovljah, kjer je bil tarča te gonje občinski odbornik Feliks Wieser pd. Šašel iz Slovenjega Plajberka.

Po seji občinskega odbora, kjer je Wieser ponovno zahteval (v obeh deželnih jezikih), da se v občini uvede slovenščina kot drugi uradni jezik, so odborniki, med njimi tudi Wieser, obiskali neko gostilno. Po vsej verjetnosti navzočnost Wieserja nekaterim ni bila po volji. Prišlo je do prerekanja, v okviru katerega so ga nemški nacionalisti začeli zmerjati in psovati. Podili so ga čez Karavanke (to je obče znana formulacija nemških nacionalistov), češ da na Koroškem ni več prostora zanj. Ko pa se je Wieser hotel odpeljati domov, je moral ugotoviti, da so se „neznanci“ medtem znosili tudi nad njegovim avtom, ki so ga povsem onesposobili za vožnjo. Prisiljen je bil najeti vozača, da ga je odpeljal domov. Šele naslednji dan je mogel ugotoviti, da so nasilno vdrli k motorju avtomobila ter odstranili oziroma potrgali vse kar ni bilo dovolj trdno pritrjenega (razdelilec, kable itd). Wieser je seveda zadevo prijavil žandarmeriji. Po vsej verjetnosti so storilci med tistimi, ki so v gostilni zmerjali Wieserja.

Iz obeh primerov je jasno razvidno kako daleč privede protislovenska gonja nemških nacionalistov, katerih organizacije bi morale biti po 5. točki 7. člena avstrijske državne pogodbe prepovedane. S tem da oblast ne ukrepa proti njim, daje posredno potuho tem silam, ki so odgovorne za nezdrave razmere na Koroškem in ki hkrati zelo škodujejo ugledu Avstrije v svetovni javnosti.

Šolarji iz Slovenije obiskali Koroško

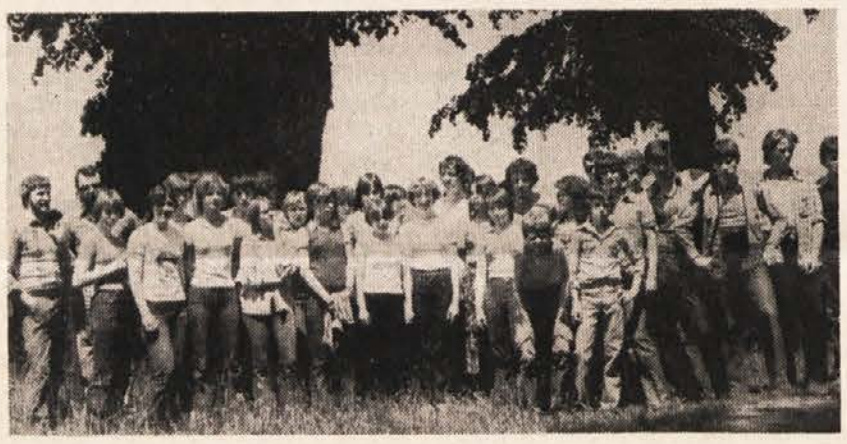

Šolarji osnovne šole iz Dravogr ada in iz Bohinja so bili pretekli petek 2. junija na izletu po južnem K oroškem. Pri vojvodskem prestolu na Gosposvetskem polju je mlade izlet nike iz Slovenije pozdravil tajnik Zveze slovenskih organizacij dipl. in ž. Feliks Wieser in jih ob tej priložnosti seznanil z zgodovino koroških Slovencev. Orisal je tudi trenutni položaj slovenske narodne skupnosti na Koroškem. V spomin na to srečanje je vodja šolarjev iz Bohinja tajniku ZSO podaril lepo sliko.

Multimedia 78, strokovni sejem za tehnična učila in pouk ročnosti

V času od 21. do 25. junija bo na celovškem razstavišču prvič zasedal strokovni sejem za tehnična učila in pouk ročnosti, imenovan Multimedia 78. Vsebina te sejemske prireditve je bila izdelana v kooperaciji z novo ustanovljeno celovško univerzo.

Nadaljnje dragoceno dopolnilo je mednarodni znanstveni teden, ki se bo bavil z vprašanji izobrazbe in reševanjem tega problema. V okviru te prireditve bodo sodelovali izbrani strokovnjaki, s katerimi bodo imeli zainteresirani obiskovalci sejma možnost diskusije. Spored za Multimedia 78 vsebuje takšne prireditvene točke, ki še niso bile nikdar obravnavane. V okviru Multimedia 78 sta dva simpozija, ki se bavita s temama „Medicina — tehnika — izobrazba“ in „Tehnični mediji v jezikovnem pouku“. Poleg tega so še druge posebne prireditve.

Ta strokovno dragoceni prireditveni spored, ki v svoji koncepciji zajema temo „izobrazba v dobi tehnike“ bo izpopolnjen z demonstracijami in prezentacijo najsodobnejših izobraževalnih naprav. Skratka ta strokovni sejem bo za izobrazbo posredoval dragocene impulze in tudi pomemben prispevek k avstrijski prosvetni politiki.

Pevski koncert SPD „Vinko Poljanec“ v Škocijanu

Preteklo soboto je naše Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec“ v farni dvorani v Škocijanu priredilo pevski koncert. To je bila prva letošnja prireditev našega društva, ki poteka v okviru kulturnega koledarja naše občine v času turistične sezone.

Na koncertu so poleg domačega moškega zbora, ki ga vodi Hanzej Kežar, sodelovali še moški pevski zbor SPD „Trta“ iz Žitare vasi, pod vodstvom Jozeja Starca, moški pevski zbor SPD „Edinost“ iz Štebna pod vodstvom Janeza Petjaka in mešani pevski zbor SPD „Srce“ iz Dobre vasi pod vodstvom Albina Kranjca.

S koncertom je pričel domači pevski zbor, ki je izvedel pozdravno pesem, nakar je besede pozdrava spregovoril še predsednik SPD „Vinko Poljanec“ Miha Kap. Besede povezave je tudi tokrat imela Milka Mlinar, ki s svojimi skrbno izbranimi besedami, primernimi vsebini pesmim, pri občinstvu vedno spet najde odraze simpatije. Navdušenje pri občinstvu pa so želi tudi pevski zbori ter njihovi zborovodje, saj so izvajali pester koncertni spored. Vsi zbori so pokazali dobro pevsko raven. Razveseljivo je bilo, da je pri sporedu sodeloval škocijanski župnik Isop, ki je nastopil z branjem svojih pesmi. S svojimi deli je pri publiki našel navdušen sprejem, posebno s tistimi naslovi, v katerih govori o naši narodnostni problematiki. Tudi v pesmih, posvečenih materi, je avtor izražal hvaležnost svoji slovenski materi, ki mu je navdihnila ljubezen in spoštovanje do svoje domače besede in kulture.

Tako smo preteklo soboto v Škocijanu bili deležni lepe kulturne prireditve. Škoda je le, da obisk ni bil povsem zadovoljiv. To pa ni krivda organizatorjev, ampak dejstvo, da je na isti večer sovpadalo več terminov, ki so bili povod za manjši obisk. Kljub temu pa je prireditev dosegla svoj namen, saj je obiskovalcem nudila lep kulturni užitek. Tu moramo izraziti pevcem vse naše priznanje za njihovo požrtvovalnost in ljubezen, katero posvečajo gojitvi slovenske narodne pesmi.

Dr. Riesenfeld 70 letnik

Včeraj je bivši avstrijski generalni konzul v Ljubljani dvorni svetnik dr. Heinrich Riesenfeld v Gradcu, kjer sedaj živi, obhajal svoj 70. življenjski jubilej.

Dr. Riesenfeld je po rodu Nemec iz Breslava. Do leta 1934 je bil zaposlen v nemški zunanji trgovini v Berlinu, pozneje do leta 1941 pa v jugoslovanskem trgovinskem ministrstvu. V zadnji vojni je več let pretrpel v nacističnem koncentracijskem taborišču. Po vojni vihri je prišel na Koroško in stopil v službo koroške deželne vlade, kjer je zastopal njene interese v pogajanjih z Jugoslavijo v zadevah malega obmejnega prometa, avstrijskega dvolastništva itd. Leta 1953 je bil povišan v dvornega svetnika, leta 1965 pa imenovan za avstrijskega generalnega konzula v Ljubljani. Za dr. Riesenfelda je značilno, da se je vedno prizadeval za dobre odnose med obema sosednjima državama. S slovenskimi družbenimi in kulturnimi predstavniki je še danes v tesnih stikih. Znane so njegove vezi s slovenskim PEN-klubom, s folklorno skupino „France Marolt“, Akademskim pevskim zborom „Tone Tomšič“ itd. Naj še naglasimo, da je dr. Riesenfeld v Sloveniji oziroma v Jugoslaviji še danes vedno dobrodošel gost.

Z velikim zanimanjem in razumevanjem pa spremlja tudi kulturno in politično življenje koroških Slovencev, ki ga čislajo kot uglednega avstrijskega demokrata. Dobro se spominjamo s kakšnim veseljem in ljubeznijo je v Ljubljani sprejemal maturante slovenske gimnazije v Celovcu, ki so se vračali z maturitetnega potovanja po Jugoslaviji. Tudi med koroškimi Slovenci je dr. Riesenfeld vedno dobrodošel gost. Čeprav danes živi v Gradcu rad prihaja med koroške Slovence, ki mu nikoli ne bodo pozabili tiste naklonjenosti, ki jo more izžarevati le človek, ki je sam v življenju prestal podobno usodo kot smo jo koroški Slovenci.

Številnim čestitkam se pridružujemo v želji, da bi jubilant bil čil in zdrav in da bi še naprej služil idealom sporazumevanja med narodi.

Iz Slovenj Gradca

V avli šolskega centra Slovenj Gradec so se lanske jeseni zvrstili že trije nastopi kulturnih skupin zamejskih Slovencev. Najprej je na prireditvi ob 20-letnici slovenjgraškega okteta nastopil obirski ženski oktet pod vodstvom Valentina Polanška, v začetku aprila pa je kulturna skupina slovenske gimnazije iz Celovca gostovala z Župančičevim recitalom v počastitev 100-letnice pesnikovega rojstva. Minulo nedeljo je v Slovenj Gradcu prvič gostovalo prosvetno društvo „Igo Gruden“ z moškim in mešanim pevskim zborom iz Nabrežine pri Trstu, ki je vrnilo nedavni obisk mešanega pevskega zbora iz Slovenj Gradca v Nabrežini. Domači pevski zbor je tudi začel to prijetno pevsko srečanje, ki je pokazalo, da tudi primorski Slovenci z enako zavzetostjo gojijo pevsko ulturo. Nabrežinski moški pevski zbor deluje že 10 let, ženski pa 5 let, vendar nastopata tudi skupaj kot mešani zbor. Sestavljajo ga predvsem delavci, srednješolci in študentje. Pod mojstrskim vodstvom Sergeja Radoviča so nam z izredim občutkom zapeli vrsto pesmi iz zakladnice slovenskega, jugoslovanskih in drugih narodov. Skupaj z domačimi pevci so nastop simbolično končali z Gobčevo Pesmijo o svobodi. Nabrežinskima zboroma želimo še veliko tako uspešnih nastopov.

F. L.

Na prakso v Južni Tirol!

Dogodek, ki sem ga doživel v noči od 25. na 26. maja, spada v vrsto takih, za katere širša javnost običajno ne zve.

Ko sem se vračal pozno v noči s srečanja moških pevskih zborov iz Žitare vasi me je na cesti ustavil policist in zahteval dokumente. Prijazno sem ga opozoril nato, da sem koroški Slovenec in omenil člen sedem ter naše pravice. Nisem mogel niti končati stavka, ko me je nočni čuvar avstrijske ustave že poslal v Jugoslavijo (obe noch Jugoslawien) in mi vrgel v obraz, da se obnašamo kot „priseljenci iz Konga". Temu uvodu je sledila še cela vrsta neresnih pripomb. Ko sem mu povedal, da se on kot predstavnik avstrijske države (saj je bil uniformiran) ne bi smel posluževati takih izrazov in da mu zaradi šovinističnega odnosa do pripadnikov slovenske narodne skupnosti na Koroškem ne morem dati dokumentov, je takoj sledila druga stopnja — zastraševanja. Grozil je z aretacijo. Ko je uvidel, da z grožnjo nič ne opravi, je poklical na pomoč kolege. In res v hipu jih je bilo pet in več.

Najvišji po rangu — na koncu se je predstavil s službeno številko 230 — je odločno stopil proti mojemu avtomobilu in zelo osorno ukazal, naj mu takoj izročim dokumente. Nisem mogel povedati niti dve besedi v obrambo, že je začel vpiti, da smo Slovenci sami psihopati in „Spinerji", da je Koroška „deutsches Territorium" in drugo. Vmes je nenadoma ukazal „raus". Tisti histerični in ukazovalni „raus" je v meni v hipu vzbudil povezavo z najbolj temnim obdobjem človeštva s fašizmom. Stopil sem iz avta — tedaj sta stopila proti meni dva policista. Stopila sta čisto blizu mene, tako, da sem čutil njuno sapo in eden me je z zapovedovalnim glasom vprašal, če želim provocirati. Hotela sta me fizično prestrašiti. A tudi to ni zaleglo. Sledilo je zadirčno predavanje, da slovenske manjšine na Koroškem nikoli ne bodo priznali, da člen sedem za nje ne obstoja, da živimo v Avstriji in deževalo je celo vrsto psovk ter groženj. Rekli so mi, da se naj pritožim kar pri tistem Kreiskem, ki vas bo jutri obiskal.

Zelo sem se potrudil, da sem se vedel do skrajnosti mirno in da nisem niti za en trenutek povzdignil glasu. Prepričan sem bil, da bi radi fizično obračunali z menoj.

Vodja policistov se je s pomočjo „Funka" zanimal, kdo da sem. Kmalu je sledil ukaz — „Slowenenfunktionär for".

Preden sem se odpeljal sem jih opozoril, da so me žalili. Odgovor vseh je bil, „Wir hom nix kherl".

Takoj sem se odpeljal na sedež policije in se pritožil dežurnemu, ki mi je odgovoril, da že vse ve in da ga to nič ne briga.

Če ta moj dogodek uvrstimo med dogodke v Škocijanu, Pliberku in med celo vrsto sodnih procesov, potem to ni nič posebnega. Vendar se bo treba vprašati, kako je mogoče, da policija (ali vsaj nekateri policisti) tako šovinistično nastopa redno in povsod tam, kjer ima opraviti s Slovenci in njihovimi pravicami. Vemo, da se podobnih metod poslužuje tudi napram nemškogovorečim demokratom, ki se borijo skupaj z nami. Ali niso nekateri teh „čuvajev" javnega reda na popolno enakih izhodiščih kot KHD in drugi nacionalisti. Kdo nosi zato odgovornost. Kako prav bi takim šovinistom prišli poostreni zakoni, ki bi jim dali še več pooblastil.

Ko sem bil pred 14 dnevi na Južnem Tirolskem sem zavestno ogovarjal in spraševal tamkajšnje policiste v nemškem jeziku. Brez izjeme in izredno prijazno so mi policisti po narodnosti Italijani (akcent) odgovarjali nemško in to sredi Bozna/Bolzano kjer je samo ca. 18 % nemškogovorečega prebivalstva. Zadnji čas je, da pristojne oblasti poskrbijo, da šovinistični policisti in žandarji na Južnem Koroškem ne bodo smeli šikanirati prebivalstva, pa naj bo to slovensko ali nemškogovoreče. Najbolj „zapete" pa naj pošljejo na 2- do 4-letno prakso na Južno Tirolsko pa mogoče še kam. Prepričan sem, da bo italijanska vlada in demokratične sile v Italiji ugodila prošnji avstrijske vlade glede prakse.

dipl. inž. Feliks Wieser
tajnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem

Odličje nekdanjim članom Slovenskega okteta

Predsednik republike Josip Broz-Tito je za posebne zasluge na področju kulture odlikoval tri nekdanje člane Slovenskega okteta. Tone Kozlevčar je prejel red zaslug za narod s srebrnimi žarki, Jože Kores in Andrej Štrukelj pa sta prejela red zaslug za narod s srebrno zvezdo.

Na posebni slovesnosti v prostorih republiškega izvršnega sveta je odlikovanja, ob navzočnosti Sergeja Kraigherja, Lidije Šentjurc, Ivana Mačka-Matija in Bena Župančiča, vročil predsednik komiteja za kulturo Andrej Ujčič. Omenjeni trije nagrajenci so bili dolga leta nezamenljiv del Slovenskega okteta, tega okteta, ki je ponesel med drugim tudi našo koroško slovensko pesem v tujino. Iz hvaležnosti je Slovenska prosvetna zveza oktetu pred dvema letoma ob 25-letnici njegovega obstoja podelila Drabosnjakovo priznanje. Nagrajencem tem potom izrekamo naše iskrene čestitke.

Letovanje naših otrok na Jadranu

Tudi letos bo skupina naših otrok letovala na morju in sicer v Savudriji. Letovanje bo letos v času od 10. do 24. julija.

Starši, ki želijo poslati otroke na letovanje, naj vložijo pismeno prošnjo, iz katere mora biti razvidno: ime, poklic in naslov staršev, ime otroka in izjava, če je že bil na letovanju in kolikokrat. Tej prošnji je treba priložiti

- **zadnje šolsko spričevalo (1976-77)**
- **priporočilo krajevne prosvetne ali zadružne organizacije**
- **osebno izkaznico s sliko**

in vse skupaj poslati do najkasneje 30. junija 1978 na naslov: Počitniška kolonija, Spitalgasse 12/III, tel. (0 42 22) 85 2 35, 9020 Klagenfurt/Celovec.

Vožnjo do Ljubljane in nazaj plača vsak udeleženec sam.

Posebno opozarjamo, da posameznih dokumentov ne sprejemamo. Za prijavljenega velja šele otrok, za katerega so bili hkrati oddani vsi dokumenti. Po 30. juniju ne sprejemamo več prijav.

Za vsakega otroka je treba poleg navedenih dokumentov oddati tudi zdravniško spričevalo, ki pa ne sme biti izstavljeno prej kot 8 dni pred odhodom skupine na letovanje. Iz zdravniškega spričevala mora biti razvidno, da je za otroka letovanje na morju priporočljivo in če je otrok občutljiv za antibiotike (penicilin i. dr.). Šele ko prejmemo to spričevalo, velja otrok za dokončno prijavljenega.

Otroci uživajo na letovanju zdravniško zaščito, ki obsega:

- **primerno sanitarno oskrbo pod vodstvom zdravnika,**
- **prvo pomoč in zdravniško nego za lažja obolenja,**
- **ob težjih primerih takojšnji prevoz v najbližji zdravstveni zavod.**

Otroci pri počitniškem zavodu niso zdravstveno niti nezgodno zavarovani. Zato si morajo starši pri svoji pristojni zavarovalnici oskrbeti poverilni nalog za Jugoslavijo (Betreuungsauftrag für Jugoslawien), ki naj bo izstavljen za čas bivanja v Jugoslaviji.

Za osebno izkaznico otroka velja izkaznica (Personalausweis), ki jo izstavi okrajno glavarstvo, ali pa potni list.

Za letovanje pridejo v poštev le otroci v starosti od 9 do 14 let, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na morju. Otroci, ki so bili že tri in večkrat na letovanju, bodo upoštevani samo v primeru, da bo še kakšno mesto prosto. Starši, katerih otroci bodo sprejeti na letovanje, bodo po končanem prijavnem roku in po predložitvi zdravniškega spričevala dobili pismeno obvestilo in potrebna navodila.

Opozarjamo, da moremo letos sprejeti za letovanje samo 30 otrok. Zato priporočamo, da s prijavami pohitite. Sicer pa bodo otroci sprejeti po vrstnem redu prijav in po zdravstveni ter socialni potrebi!

Slovensko prosvetno društvo „Srce" v Dobrli vasi vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI

v soboto 10. junija ob 20. uri v gostilni Hojnik v Mokrijah.

Nastopajo: Mešani zbor „Srce" iz Dobrle vasi, vodi Albin Krajnc; moški zbor „Vinko Poljanec" iz Škocijana, vodi Hanzi Kežar in ansambel „The Spiders" iz Železne Kaple, vodi Peter Kucher

Prisrčno vabljeni!

MLADJE NA MORJE

Tudi letos organizira Klub mladje

LETOVANJE OTROK NA MORJE

kjer bodo imeli možnost, da si pri igri izpopolnijo svoje znanje slovenščine. Ker je doslej organizacija bila bolj slaba, smo letos že prej začeli z delom. Prve dokončne termine objavljamo danes in Vas prosimo, da se čimprej prijavite po telefonu pri predsedniku našega kluba Francu Kattnigu (0 42 22 - 72 565 28).

1. termin: 6.—15. julij 1978
2. termin: 10.—24. julij 1978
3. termin: 8.—17. avgust 1978.

Cena (s prevozom): približno 100 šilingov dnevno.

Naši dijaki obiskali sovrstnike v Tolminu

V četrtek 25. maja smo se gojenci in vzgojitelji dijaškega doma Slovenskega šolskega društva v Celovcu odzvali povabilu dijaškega doma „Peter Skalar" v Tolminu.

Odpeljali se sicer nismo ob najboljšem vremenu, a med vožnjo se je zjasnilo, tako da smo bili še kar zadovoljni. Med potjo smo bili navdušeni nad lepoto vipavskih planin. V Ajdovščini smo se ustavili in si ogledali tovarno „Fructal-Alko", ki proizvaja sokove in alkoholne pijače. Z zanimanjem smo sledili izvajanjem vodiča, ki nam je razlagal, kako deluje proizvodnja tovarne. Kar zijali smo, ko smo videli skozi koliko cevi in strojev mora iti sadje predno nastane sok. Tovarna, ki letos praznuje 30-letnico obstoja, je danes največje in najbolj moderno podjetje, ki se brez nadaljnjega lahko meri z drugimi svetovno znanimi tovarnami, saj je v proizvodnji sokov na tretjem mestu v Evropi. Po tem zanimivem ogledu smo obiskali še tekstilno tovarno in spet se nismo mogli dovolj načuditi, koliko dela je potrebno predno je stkano in pobarvano blago.

Pot nas je vodila po Vipavski dolini mimo vinogradov in raznih nasadov. Peljali smo se skozi Novo Gorico, od koder nas je reka Soča spremljala do našega cilja, kjer nas je z velikim navdušenjem sprejela mladina dijaškega doma v Tolminu. Tam so nas okrepčali z okusnim kosilom, nato pa smo v razgovoru s tamkajšnjimi gojenci mnogo zvedeli o njihovem življenju v domu in nasploh. Fantje so se tudi športno udejstvovali in se pomerili v malem nogometu in namiznem tenisu. Zmagali so naši, na kar smo vsi zelo ponosni. Skupno s Tolminci smo si nato ogledali mesto in zelo moderni šolski center.

Po večerji smo se vsi zbrali ob kresu. Brat narodnega heroja Skalarja nam je ob prasketajočem ognju zelo živo pripovedoval o težkem življenju svoje družine med vojno in o boju za osvoboditev slovenskega naroda. Tovarišica vzgojiteljica je v pozdravnih besedah še posebno poudarila, kako potrebno je, da gojimo medsebojne stike, ne glede na meje, ki nas ločijo. Po zaključnem programu smo skupaj zapeli še nekaj pesmi in nato obiskali dvorano, kjer smo se ob zvokih dobrega ansambla še zavrteli. Gojenci in vzgojitelji našega kakor tudi tolminskega doma smo prepričani da to prvo srečanje ni bilo zadnje.

Vodstvu doma in Slovenskemu šolskemu društvu se prav lepo zahvaljujemo za ta prijetni izlet.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku organizira v času od 13. do 27. julija 1978

LETOVANJE OTROK

(v starosti od 6 do 14 let) v Novi Baški na otoku Krku. Prispevek za letovanje znaša 750 šilingov.
Prijave na naslov: Joško Hudl, 9150 Vidra vas 36

Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi na igro

GROZDNA JAGODA V SONCU

v nedeljo 18. junija 1978 ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati. Gostujejo igralci iz Št. Janža v Rožu.

Prisrčno vabljeni!

JANEZ ŠVAJNCER 23

Pridi k potoku

Spodrsnilo mu je, da je padel in nesreča je bila tu. Zato je tudi kupil čisto novo svetilko. Sosed je prizanesljivo poslušal in sočustvoval z možakarjem. Novo laterno pa je le imel, saj je temu pred seboj izročil ponoči tako brez stekel.

Tilda Čok je čutila, da jo misli nenehno zanašajo na področje, ki nima prav nobene zveze ne z njo in ne z njenim Ferencem. Prebijala se je počasi naprej in vsa utrujena končno le zavozila v mesto. Kmalu je obstala pred bolnišnico. Potiskala je kolo pred seboj do vratarja Janoša in se obotavljala, ali bi mu povedala, po kaj je prišla. Že jo je Janoš prehitel in rekel:

„Zdaj ni obiskov."

„Da ne," je rekla Tilda Čok žalostno. „Jaz bi ga pa zelo rada videla."

„Koga pa?"

„Mojega Ferenca Palirja."

Vratar Janoš je zlogoval: „Fe-ren-ca Pa-lir-ja? Ni ga več pri nas. Pred uro je s prijateljem odšel iz bolnišnice. Kje je zdaj, me ne briga."

Tildi Čok so otrpnile vratne mišice. Šele čez čas je vzdihnila: „Ni ga več? To ni mogoče. Včeraj se je ponesrečil in so ga pripeljali sem. Če so ga . . ."

„Vem, vem. Nič mu ni bilo hudega, zato so ga odpustili."

„Odšel je s prijateljem?"

„Ja, saj sem rekel. Kaj nisem povedal dovolj razločno?"

„To že, sem slišala in razumela, ja. Toda. Ne morem verjeti, da ga ni več. Prišla sem po tej cesti in bi ga morala srečati. Saj sem imela odprte oči."

Vratar Janoš se je sproščeno zasmejal. „Po tej cesti. Ni rečeno, da je tudi on odšel po njej čisto do konca. S ceste so speljani odcepi. Poti. Po njih je tudi mogoče hoditi."

„Kaj pa naj zdaj naredim? Čisto sem iz sebe." Tilda Čok je vzdihnila in nemirno obračala glavo.

„Nič drugega ne preostane kot na kolo in nazaj domov."

„Ja, še res je." Še ko je bila precej stran od bolnišnice, se je ozirala v poslopje in v okna in za njimi iskala Ferenčev obraz.

Mehanik Dolfe je prečkal pot tam, kjer se je mesto redčilo s svojimi hišami. Tilda Čok je odprla usta in ga poklicala. Bilo je zaman, Dolfe je ni slišal. Poslej se ji je zazdelo, da je kolo pod njo še bolj turobno škripalo, kakor da se je še samo pritoževalo, ker je bilo prikrajšano za srečanje njene začasne gospodarice z zaročencem.

Vsa utrujena in prepotena je privozila v domači kraj. Z vrat točilnice jo je opazila natakarica Manka. Mahala je z rokami in jo vabila k sebi, da je postala pozorna.

„Kaj pa se je zgodilo?" Tilda Čok je stopila s kolesa.

„Ravno to bi ti rada povedala." Natakarica Manka je preiskujoče zletela s pogledi po Tildi. „Pot te je utrudila. Čisto si potna. Pridi noter in popij čaj, da se ne prehladiš. S tem se ni igrati, lahko dobiš pljučnico."

„Mudi se mi domov. Tako veš, da me čaka delo."

„Bo že počakalo, ti pa samo enkrat živiš."

Odšli sta v poslopje. Manka je odprla okno in s cunjo napodila zapoznele muhe med šipami. Tilda je stala. Ni se ji dalo sesti. Čez čas je le potegnila stol od mize in se spustila nanj samo s polovico telesa, da ji ni bilo udobno.

„Pošteno se usedi." Natakarica Manka je priprla okno in zaupljivo dodala: „Ne smem biti preglasna. Upravnici ni treba vedeti, kaj imava midve med sabo."

Tilda Čok ni pokazala posebnega zanimanja za Mankino pripombo. Kaj naj bi ji že povedala zanimivega. Dolg čas preganja med praznimi mizami in stoli. Z robčkom si je pahala pred obrazom. Zares se je spotila. Mokroto je čutila skozi obleko, ki se ji je lepila na hrbet.

„Tvoj Ferenc ni vreden, da ga zemlja nosi. Nisem si mislila, da more biti tak pokvarjenec. Vpričo tebe meče oči po drugih dekletih. Sramu sploh ne pozna."

Tilda Čok je zamahnila z roko. „Meni je vseeno. Dokler ga imam jaz pred seboj, mu ne zamerim. Kaj si morem, vroča kri mu teče po žilah. Namiguješ na Karbovo gostilno. Tako ga le ni lomil kot Gregor Šipek. Rinil je v mene, da sem se ga komaj otresla. O, če bi ti povedala, kaj mi je šepnil na uho. Naj ti bo, ker si ravno ti. Ljubezen mi je ponujal. Ja, čisto zares. Samo ne povej tega nikomur. Učiteljice bi šle v zrak. Nimama zavezanih oči, da ne bi videla, kako ga lovijo. Vse po vrsti bi si ga rade pridobile. On se pa ne zmeni zanje. Že ve zakaj."

Natakarica Manka je onemela. Kar je pravkar slišala, jo je prevzelo. Toliko da je ostala pri stvari. „Če te ne zanima, bom ohranila zase."

„Vse me zanima, le povej mi."

„Tvoj Ferenc se je v bolnišnici srečal s prodajalko Nevo. Jo poznaš, a ne? V mestni cvetličarni dela in se načička kot strašilo."

„Ne vem, kaj govoriš," je zadržano rekla Tilda Čok. Ni se vznemirila. Nikakor ni verjela Manki, da bi se njen Ferenc lahko družil z Nevo. To je tudi povedala. „Bila sem pri njem v bolnici. Ni ga več v sobi. Zjutraj sta odšla z Gregorjem Šipkom. Vratar Janoš mi ni lagal. Rekel mi je, naj bi šla noter in se sama prepričala, če mu ne verjamem na besedo."

„Ni mogoče. Kljub temu verjamem Dolfetu, da si ni izmislil, kar mi je pravil."

„Dolfe? Tudi njega sem videla na mopedu. Kar priznala ti bom, da sem se odpeljala s kolesom k Ferencu. Stožilo se mi je po njem. No ja, malo drugače kakor druge krati. Ko sem zvedela, da se je ponesrečil z avtom, me je strašno prizadelo. Čisto tako slab tudi ni, kakor si ga očrnila, da bi ga pustila samega. Rekla sem si, pogledala bom, kako mu je, mogoče se bo razveselil mojega obiska in hitreje ozdravel. Spotoma sem srečala mehanika Dolfeta. Ta je tako zmeraj kot kravji drek na cesti. Ko sem odhajala iz bolnice, mi je spet križal pot."

„Ni si kriv sam. Odvisen je od drugih, ki ga kar naprej pošiljajo sem in tja. Hiter je pa tudi ko veter. Zato naletiš na njega zdaj tu, zdaj tam. Res mi je pravil o vaju dveh. Sam je obiskal Ferenca in Gregorja. Učiteljice so zložile denar skupaj,

Pedagog svetuje

Ko se otrok vrne iz šole, naj ga starši pričakujejo razpoloženi in ga vprašajo, kako je preživel šolski pouk. Navadijo ga naj na to, da pove, vse odkrito, uspehe in neuspehe. Dobro je, če tako dela vsa družina. Otroka naj poskuša razumeti in upoštevati njegove individualne sposobnosti. Učenec pričakuje od doma pomoč pri svojem delu. V nobenem primeru pa družina ne sme prevzeti njegove šolske obveznosti, to se pravi, starši ne smejo delati domačih nalog namesto otroka.

Pogosto se staršem otrok smili in mu poskušajo pomagati tako, da naredijo nalogo namesto njega. Tako navadijo otroka da postane neodgovoren, da si poskuša pomagati s tujim delom in da v šoli vara učitelje. Takega učenca učitelj običajno hitro odkrije in to ponavadi ni srečen začetek. Šola je lahko za otroka veselje, pa tudi velika obveza, ki jo mora izpolnjevati zavestno in z voljo.

Če starši že od začetka šolskega leta skrbijo za otroka, da svoje naloge izpolnjuje redno in ga navadijo na red, potem bo gotovo vzljubil učenje in knjige.

Važno je tudi, da starši sodelujejo z učitelji. Seveda morajo govoriti otroku o učitelju s spoštovanjem, ker le tako jih bo spoštoval tudi on.

Prvošolcem naj starši dajo nasvete tudi pred odhodom v šolo, npr. kako naj hodijo čez cesto in podobno. Če ima družina lasten avtomobil mora vztrajati, da se učenec čim manj vozi z njim in več pešači, seveda če ni šola predaleč. Ko gre otrok peš, dobi koristne izkušnje in tako postane bolj samostojen.

Koristno je tudi, da se učenec vključi v pionirsko ali mladinsko organizacijo v šoli in razne organizacije ter društva izven nje.

Drobni nasveti

- Če uporabljate v gospodinjstvu med namesto sladkorja, vedite, da ima 100 gramov medu prav toliko sladkorja kot 80 gramov sladkorja.
- Vsak med postane spet tekoč, če posodo, v kateri ga hranimo, postavimo v vodo, ki smo jo segreli do 50 stopinj C.
- **Narezek** se dalj časa drži, če vložimo med posamezne rezine liste pergamentnega papirja. Če nimamo hladilnika, si poleti pomagamo tako, da vložimo rezine narezka med oprane solatne liste in vse skupaj zavijemo v vlažno platneno krpo. Narezek tako ostane do naslednjega dne svež in ohrani naravno barvo. Če pa ni videti več dovolj mikaven, ga nahitro popecimo v nekaj masti in ga porabimo za obložene kruhke.

Jedi za vroče dni

V vročih dneh se posebno še za kosilo prileže pojesti nekaj hladnega. Zakaj pa ne solate iz testenin? Seveda se prava solata iz testenin razlikuje od klasičnega italijanska „pasta ali shuga" — čeprav je iz njega nastala — saj uporabljamo druge vrste mesa, predvsem tunino, pa tudi olive in presno papriko.

Pravijo, da se je zamisel za testenine v solati rodila na neki bogato obloženi italijanski mizi (kje bi drugje, če gre za testenine!), kjer so uglednemu gostu po nesreči postregli že čisto ohlajeno „pasto al shugo". Vljudni gost pa je jed pohvalil in jo proglasil za veliko specialiteto.

Predvsem je treba paziti, da izberemo prave testenine: tiste boljše kakovosti, lepo rumene in bleščeče gladke, ki nam ob kuhanju ne bodo pripravile neljubih presenečenj. Tudi pri kuhanju se moramo držati nekaterih pravil: na vsakih 100 gr testenin namerimo liter vode; vodo solimo šele takrat, ko je že začela vreti; testenine vržemo v lonec, ko voda najbolj vre; testenine med kuhanjem od časa do časa premešamo; ko so dovolj kuhane (ne da bi postale sluzasto mehke), prilijemo lonček mrzle vode, da ustavimo vrenje.

Za solato je treba testenine seveda ohladiti, kar lahko storimo na dva načina: na hitro jih speremo pod tekočo mrzlo vodo, ali pa — kar je še boljše — pripravimo že solato in jih pustimo, da se ohladijo same. In še nasvet: nikdar ne ohlajajmo testenin v hladilniku!

■ Špageti z mešano zelenjavo so jed, za katero potrebujete poleg 400 gr testenin še 100 gr belega zluščenega fižola iz konzerve, 100 gr stročjega fižola, 2 čebuli, 400 gr paradižnika, ščepec sesekljanega česna, malo limoninega soka, sol in poper. Paradižnik operite in narežite na koščke, ali pa ga stlačite skozi sito, da dobite nekakšno paradižnikovo mezgo. Temu primešajte ostalo zelenjavo, limonin sok, sol in poper in polijte po špagetih. Pustite, da se solata ohladi.

■ Za makarone s tunino in olivami potrebujete 300 gr testenin (najdebelejših makaronov), 80 gr tunine iz konzerve, en paradižnik, 800 gr zelenih oliv, 30 gr neostrih feferonov, sok pol limone, olje, sol in poper. Večje kose tunine, feferone in paradižnik razrežite, olive odpečkajte. Medtem se bodo skuhale testenine, ki jim boste primešali naštete dodatke.

■ Svedrasti makaroni z olivami so jed, ki je še posebno prijetna za oči. Potrebujete 500 gr testenin, 60 gr zelenih oliv, ki so nadevane s paradižnikom, 60 gr črnih oliv v olju, nekaj ne preveč kislih kumaric, limonin sok, sol in poper. Črne olive odpečkajte, zelene pa narežite na kolobarčke, prav tako kumarice.

HOTEL "PAKA" iz VELENJA
(Slovenija)
vas vabi v nočni bar,
tel. 063-851-220.
Obiščite restavracijo "Jezero",
tel. 063-850-170.
hotel paka

■ Okusni so tudi špageti z gobami. Potrebujete 500 gr špagetov, 3 žlice olja, ščepec nasekljanega česna, ducat črnih oliv, 100 gr kislih gobic, sok pol pomaranče, sol. Če imate radi bolj nenavadne okuse, pridenite še nekaj listov mente. Sesekljan česen in mento dajte na olje, na rahlem ognju dušite nekaj minut, odstavite, prilijte sok pomaranče, dodajte razrezane olive in na lističe narezane gobe ter še toplo primešajte špagetom. Pustite, da se solata dobro ohladi.

■ Topli špageti s paradižnikom so zelo razširjena jed. Za spremembo pa jih lahko postrežete mrzle. Potrebujete 400 gr špagetov, 500 gr paradižnika, čebulo, ščepec peteršilja in bazilike, malo česna, limonin sok, olje, sol in poper. Paradižnike razrežete, odstranite peške in paradižnik stresete v posodo, kjer ste prej na olju prepražili čebulo, česen in pol bazilike. Kuhajte pol ure in pogosto mešajte, nato naj se omaka shladi. Posebej zmešajte z mrzlim oljem ostanek bazilike, česen in peteršilj ter vse skupaj z ohlajeno omako vred prelijte preko špagetov.

Česen najstarejša zdravilna rastlina

Česen šteje med najstarejše zdravilne in kulturne rastline človeštva in ga največja literarna dela znova omenjajo.

Zaradi edinstvene zdravilnosti je v ljudskem zdravilstvu nešteto načinov uporabe, izmed katerih bomo našteli najpomebnejše.

Največji pomen pripisuje ljudstvo v vseh izvajanjih česnovi tinkturi, ki jo kakor rdečo nit zasledimo pri vseh naštetih bolezenskih pojavih. 250 g (1/4 kg) česnovih čebulic olupimo in razrežemo in denemo v 1 liter žganja ter pustimo stati 14 dni pri približno 30° C. Podnevi postavimo dobro zamašeno in z voskom neprodušno zaprto steklenico na sonce ali v bližino ognjišča. Vsebino steklenice večkrat na dan dobro pretresemo. Ko preteče 14 dni, precedimo vsebino steklenice. Tako dobljena tinktura je uporabna 1 leto.

V času nalezljivih bolezni ali epidemij, bodisi da razsajajo gripa, griža, tifus ali druge, vzamemo vsak dan 1 uro pred vsako jedjo po 10 do 15 kapljic. Če se nas je že lotila katera teh bolezni, vzamemo dodatno dopoldne in popoldne po 20 kapljic. Ta tinktura je učinkovita proti strupu in nalezljivim boleznim, razkužuje in čisti kri.

Pri zlatenici skuhamo na mleku nekaj strokov česna, popijemo mleko in česen dobro prežvečimo. Isto kuro uporabimo pri vodenici in močvirski mrzlici. Pri vnetju grla in oslovskem kašlju stremo česen in ga zmešamo z oljem v mazilo, s katerim večkrat na dan zmasiramo vrat in prsi ali pa uporabimo razredčeno česnovo tinkturo.

Pri bronhitisu, kašlju in drugih prehladnih boleznih stolčemo česen kar se da drobno in ga zmešamo z razredčenim medom. Vsako uro vzamemo eno čajno žličko te zmesi. Lahko pa uporabimo tudi česnovo tinkturo, 3-krat na dan po 5 do 10 kapljic. Pri nosečnosti, omedlevici je treba natreti čelo in žilo utripalnico s česnovo tinkturo.

Pri božjastnih napadih, oziroma če se pokažejo znamenja za izbruh takih napadov, bolniku zelo pomagamo, če vdihava izhajajoče pare česnovega prevretka. Pri bolečih pikih žuželk, pri pasjem ugrizu in kačjem piku kot prvo pomoč poškropimo rane s česnovim sokom in popijemo nekaj česnove tinkture. Pri krvnih podplutbah pomagajo obkladki iz kaše z drobno stolčenega česna, pomešanega z medom, ali pa kosmi vate, namočenimi s česnovo tinkturo. Rane, ki se nerade celijo, gnojni čiri, rakasti čiri itd. se uspešno zdravijo s kosmiči vate, namočenimi s česnovo tinkturo, ki jih menjamo podnevi, ali pa s čistim česnovim sokom ali z zmesjo medu in česnovega soka. Kosmičev vate ne smemo uporabiti drugič, treba jih je takoj sežgati.

Pri kožni jetiki poškropimo obolela kožna mesta s češnovo tinkturo ali čistim česnovim sokom, zraven pa tudi pijemo tinkturo in s tem skrbimo za čiščenje krvi.

Pri prehladu želodca, napenjanju in trebušnih krčih vzamemo šilce česnove tinkture in zmasiramo trebuh z razredčeno pogreto tinkturo. Pri zasluzenosti prsi ali želodca skuhamo narezan česen z vodo in nekaj sladkorja v gost sok, ter ga jemljemo po čajnih žličkah. Nečista koža na obrazu, kakor mozolji in podobno, se odpravi, če zmasiramo obraz z razredčeno česnovo tinkturo.

Hripav glas se popravi in očisti, če popijemo toplo česnovo juho, ki ji primešamo nekaj razredčenega medu. Če nas boli uho zaradi mraza, bodo bolečine prenehale, če nakapljamo malo česnovega soka v pregreto olivno olje, pomešamo in to zmes kapljamo počasi v prizadeto uho. Proti kamnom in bolečemu mokrenju zreži 3 stroke česna v požirek toplega vina in zaužij oboje.

Pri nespečnosti popijemo zvečer kozarec mlačne vode, v katero smo zmešali 25 kapljic česnove tinkture in 1 do 2 čajni žlički medu.

Pri glistah dajemo otrokom česnov sok v mleko. Za odrasle je najbolj primerna česnova tinktura, 3-krat na dan po 15 do 20 kapljic z nekaj vode.

Kako odpravimo česnov duh in česnov okus? Ker se mnogim ljudem česnov duh oziroma česnov okus upirata, omenjamo, da se dasta ti nevšečnosti bistveno zmanjšati z dodatkom cveta poprove mete, ki je prilijemo v česnovo tinkturo približno 10 %. Z dodatkom nekaj kapljic validola pa neprijeten okus in duh skoraj popolnoma odstranimo, pri čemer se zdravilna moč prav nič ne zmanjša.

Poudariti je treba eno: sveži česnov sok je več vreden kot vsak še tako hvaljeni česnov preparat, najsi bo v trdni ali tekoči obliki.

---

on pa naj bi kupil dva šopka rož in ju odnesel ponesrečenima fantoma v bolnišnico."

Tilda Čok je zmajala z rameni.

„Sinoči se je odpeljal k njima. Pomisli, kaj je doživel. To mi je povedal čisto razločno, da so se še meni prikazali vsi obrazi, ki jih je naštel. Ko je odprl vrata v sobo, kjer sta ležala Ferenc in Gregor, je zagledal ob njiju na posteljah... Najrajši ti ne bi povedala. Skrivnost je, ki jo moram obdržati zase. Naj se razve in bo ogenj v strehi... No, no, že grem."

Klicala je upravnica točilnice Rezika Flakus. „Manka, pridi mi pomagat otrebit fižol! Zvečer bodo prišli gostje in je prav, da jim postrežeš s fižolovo solato. Radi jo imajo in pohvalijo mojo kuhinjo."

„Takoj pridem," je ponovila natakarica Manka in pomežiknila Tildi Čok. Sklonila se ji je k ušesu in šepnila: „Pri Gregorju Šipku je sedela Dragica Flis, pri tvojem Ferencu pa prodajalka Neva."

„Ni mogoče!" Tilda Čok ni vzdržala, iz ust ji je pritekel bolesten krik. Hotela je zvedeti podrobnosti, toda Manka jo je pustila samo, ker se je pojavila upravnica Rezika Flakus in trmasto čakala, da je odšla z njo v kuhinjo.

„Sama ne bom sedela tu," je vzdihnila Tilda Čok in tiho odšla. Pograbila je kolo in stekla z njim po cesti. Tako je bila zbegana in razjarjena, da ni vedela, ali bo vzdržala pritisk v sencih. Razbijalo je, da je čutila ostro bolečino.

Ni zavila domov, pohitela je čez cesto proti šolskemu poslopju. Poslonila je kolo na steno in se zapodila na hodnik. Preskakovala je stopnice kakor tedaj, ko je še obiskovala šolo.

Pred očmi ji je gorelo in se ji temnilo. Poiskati je hotela Dragico Flis. Ji bo že povedala, kako je bilo v bolnišnici. Najbolj jo je zanimalo, ali je res prodajalka Neva sedela pri njenem Ferencu na postelji. Preden je prispela na vrh stopnišča, je zrasel pred njo ravnatelj Gvido Zorec.

„Kam pa tako naglo, dekle?" je vprašal. „Le potiho, v razredih je pouk. Ne maram, da kdorkoli moti moj kolektiv pri delu."

„Tovariš ravnatelj," je skrušeno zajecljala Tilda Čok, „oprostite, da sem prišla sem. Morala sem priti. Prignalo me je nekaj, kar lahko postane usodno. Ne morem ostati mirna. Glejte, kako se mi tresejo roke. Pomislite, zvedela sem za čudne stvari. Pravkar sem se s kolesom pripeljala iz mesta, kjer sem hotela obiskati v bolnišnici mojega Ferenca, pa ga ni bilo več tam. Medtem mi je natakarica Manka povedala, da sta vaša Dragica Flis in prodajalka Neva sedeli pri obeh ponesrečenih fantih na posteljah."

Ravnatelj Gvido Zorec se je pokazal nevednega. „Tako hudo menda le ni bilo, kakor pripoveduješ. Prepotena si in vznemirjena. Ni razloga. Vse se bo uteklo in uredilo. Koga pa iščeš?" Slutil je, da je zvedela za Ferenca, da je v zbornici, kljub temu ni butnil z barvo na dan. Odpeljal je dekle po hodniku v svojo pisarno, ji ponudil stol, tudi sam sedel in rekel: „Zdaj pa le ponovi še enkrat, kar si zunaj tako brbrala, da nisem vsega dojel."

Tilda Čok se ni dala prositi. Povedala je, kar je zvedela in vedela.

„Lahko te pomirim," je razumevajoče rekel ravnatelj Gvido Zorec. „Sem že na tekočem. Naš kraj je majhen in nič ne ostane prikrito. Mehanik Dolfe me je ustavil na cesti in mi povedal, kako je bilo v bolnišnici, koga je srečal in tako naprej. Vsega mu ne morem verjeti. Fant doda tudi kaj iz svojega. Izkušenj je poln in mu ni težko izmišljevati si zgodbe. Nemara je prodajalka Neva po naključju zvedela za Ferenca Palirja in ga obiskala. Bil je blizu in potrudila se je k njemu. Ne verjamem, da ti je hotela ukrasti ženina. Saj sta zaročena, kakor sem poučen, ali sem bil morda napačno obveščen?"

„Ferenc mi je obljubil zakon. Ne tajim tega pred nikomer. Vseeno mi pa le ni, če zvem kaj slabega o njem." Tilda Čok je posmrkala, kakor da bo vsak hip pokazala solze. Pa jih ni. Potresla je nekajkrat z glavo, da so ji zavihrali lasje in zagrozila: „Če mi bo nezvest, se mu bom maščevala z dvojno porcijo. Si že lahko dobim kakega fanta. Toliko lepote je na meni, da me bo kdo rad pogledal."

„Seveda, seveda," je mirno pritrdil ravnatelj in nabral čelo v gube. Še ji ni hotel odkriti resnice. Ferenc Palir se je vrnil iz Nemčije in se je sprostil. To je točno. „Nisem slišal nobenih pretresljivih novic, da bi, denimo, živel kot prešuštnik. Fantje se radi pokažejo in postavijo. Z markami malo preveč razsipava. Če se nameravata vidva poročiti, je pametnejše, da varčuje. Ti je odrinil kak kupček, da shraniš in bosta imela za poroko?"

Tilda Čok je odkimala. „Nisem ga prosila in ga ne bom. Kar si je sam zaslužil, je njegovo. Povabil me je v točilnico in h Karbi v gostilno. Drugam nisva šla. Saj tudi nisem pričakovala, da se bova peljala na izlet in razfrčkala denar. Jezi me pa, da se je navezal na tega vašega Gregorja Šipka. Vrag pa učitelj! Naj bo, kar je, je, toda drži se ga ko klop psa, da ju ne morem ločiti. Presneta fanta, mene kar prezirata. To me zelo moti in tega Ferencu nisem in ne bom odpustila."

„Se ti zdi, da se je Gregor Šipek vmešal na silo?"

„Ja, čisto točno ste rekli. Veste, da me je pri Karbi nadlegoval? Šepnil mi je na uho, da sem mu všeč in bi bil pripravljen hoditi z mano. Nisem mu odgovorila. Pač, vrgla sem mu, da si naj kar izbije iz glave take traparije. Rok tudi ni imel priraščenih k sebi. Vam lahko povem, drugemu ne bom. Ni se dostojno obnašal. Za kako me le ima? Saj nisem telica, da bi me otipaval."

„Zanimivo, kar slišim," je rekel ravnatelj Gvido Zorec. „Motiti se je človeško, ali ne? Priznam, domišljal sem si, da poznam svoje bližnje. Ne poznam. Mnogo mi še manjka do popolnosti. Sicer je tudi to samo velika želja, ki se nikoli ne uresniči. Torej... Ferenca imaš rada, kakor povzemam iz tega, kar si mi povedala."

Tilda Čok je oklevala, ali bi pritrdila ali ne. „Naravnost težko odgovorim. Ne branim se ga, to je res. Poznam ga že precej časa, saj sva ja iz enega kraja, in zmeraj mi je bil bolj všeč kot drugi."

„To je beseda. Iskrenost cenim najbolj. Razumeti se je velika odlika. Vidva sta mlada. Prihodnost je pred vama." Ravnatelj je pogledal na uro. „Če se ne motim, sva potratila precej časa. Zdaj je primeren trenutek, da te seznanim s položajem."

„Prosim, povejte mi, samo na to še čakam, da slišim resnico iz vaših ust."

(Dalje v prihodnji številki)

VTISI IN SPOMINI

S POTOVANJA PO JUGOSLAVIJI

Iz Slovenskega vestnika sem zvedel, da Zveza koroških partizanov tudi letos organizira potovanje — kakor lansko leto na Češko in Poljsko, tako je letos šlo po Jugoslaviji, in sicer v času od 29. aprila do 10. maja. Prijavil sem se, ker me je zanimalo življenje in zgodovina naših bratov v Jugoslaviji.

Na dan odhoda smo se pred celovškim kolodvorom dobili skoraj isti potniki, ki smo že lani skupaj obiskali Češko in Poljsko. Z veseljem smo pozdravili „našega" že znanega šoferja Gustlna, ki nas je varno prevažal med lanskim izletom; predstavil pa se nam je tudi naš vodič po Jugoslaviji Franc Kozelj. V Pliberku so prisedli še zadnji potniki in potem je šlo na 4000 kilometrov dolgo pot, na kateri je bil Osijek cilj prvega dneva.

Mostar: kamniti most čez Neretvo

Po prestopu meje na Holmecu nam je vodič orisal razvoj ravenskih jeklarn in železarn, ki sodijo med največja industrijska podjetja v Sloveniji. Med vožnjo ob Dravi do Dravograda smo zvedeli tudi zanimivosti o slavni partizanski bitki na Pohorju, kjer je leta 1943 pri „Treh žebljih" padel legendarni Pohorski bataljon. V več kot tisoč let starem Ptuju smo si ogledali tudi stari grad, ki je bil v 12. in v 17. stoletju prezidan ter je danes zelo dobro ohranjen. Profesorica, ki nas je vodila po grajskih sobanah, nam je podrobno razlagala zgodovino gradu in rodbine Herbertsteinov. Okolica Ptuja je bila vsa v sadnem cvetju, sicer pa je to področje Slovenskih goric, kjer pridelajo znana in žlahtna slovenska vina, zato imajo vsi večji kraji tudi mogočne vinske kleti. Na Hrvaškem nam je vodič povedal, da ima Varaždin čudovito lepo urejeno pokopališče, kakršnega ne premore nobeno slovensko mesto. Zvečer smo se ustavili v Osijeku, kjer smo imeli iz hotelskih sob v osmem nadstropju prelep razgled po Panonski nižini. V Osijeku, ki šteje 36.000 prebivalcev, je močna kemijska industrija, poleg tega imajo tovarno sladkorja in mline, v okolici pa obširne predele poljedelstva in sadjarstva. Prav tako ima Osijek tudi pristanišče, kajti dalje proti jugovzhodu je Drava plovna.

Drugega dne je šlo po Vojvodini, kjer živi močna madžarska narodnost, posebno v glavnem mestu Novem Sadu, ki ima danes 200.000 prebivalcev. Mesto ob Donavi ima razvito industrijo. Ogledali pa smo si tudi trdnjavo, ki je zgrajena na površini 120 ha; hodili smo po njenih hodnikih in se čudili dobro ohranjenemu zidovju. Od tam nas je pot vodila dalje proti glavnemu mestu Jugoslavije — Beogradu z 1,5 mil. prebivalci. Seveda smo si ogledali tudi znamenito trdnjavo Kalemegdan, ki leži visoko nad Savo in Donavo, sredi čudovito urejenega parka. Zveza borcev nas je povabila na večerjo, kjer je bilo dovolj priložnosti za prijateljski pogovor.

Naslednje jutro smo morali zgodaj iz postelj, kajti že ob šesti uri smo se iz beograjskega pristanišča s hidrogliserjem odpeljali proti Djerdapu. Vožnja po nekdaj modri, a sedaj blatni Donavi je bila za nas izredno lepo doživetje. V Djerdapu smo si ogledali film o tamkajšnji elektrarni, ki je največja v Jugoslaviji, sicer pa zavzema po velikosti peto mesto na svetu sploh. Po šest turbin, ki ima vsaka 14 metrov premera, je montiranih na jugoslovanski in na romunski strani, dnevna proizvodnja pa znaša 2 milijona kilovatnih ur. V filmu o nastanku te elektrarne je bil dobro viden boj med naravo in človekom: voda, ki se je prvotno branila in upirala, se je končno umirila in pokorila človekovi tehniki. Odpeljali smo se še naprej do Kladovega na jugoslovansko-romunski meji, po kratkem odmoru pa smo se potem s hidrogliserjem spet vrnili v Beograd.

Preden smo se drugi dan poslovili od beograjskih tovarišev, smo pri spomeniku padlih borcev za osvoboditev Beograda položili venec in se vpisali v spominsko knjigo. Ustavili smo se na Avali, pri spomeniku neznanemu junaku. Na mestu srednjeveškega gradu Žrnova iz 15. stoletja je bil v letih 1934 do 1938 zgrajen spomenik, katerega kupolo nosijo Meštrovičeve kariatide — skulpture žensk, ki ponazarjajo narodne noše in s tem pokrajine Jugoslavije. Na Avali pa je tudi spomenik, ki so ga postavili članom sovjetske delegacije, ki so se smrtno ponesrečili z letalom, ko so prišli na proslavo 20-letnice osvoboditve Beograda. Pokrajina, po kateri smo se vozili do Niša, se imenuje Šumadija. Ustavili smo se na Oplenacu, kjer smo si ogledali mavzolej — cerkev in grobnico Karadžordževičev. Cerkev je bila zgrajena leta 1931, gradili so jo devet let. Njeno notranjost krasijo mozaiki, ki jih je vsega skupaj za površino 3.700 kvadratnih metrov; iz šestdesetih samostanov in cerkva so zbrali najlepše ikone in naredili po njih kopije, s katerimi so potem okrasili to cerkev. Med potjo v Kragujevac pa smo se razumljivo ustavili tudi pri spomeniku in muzeju, ki spominjata na 7.000 talcev, ki jih je leta 1941 dal usmrtiti nemški poveljnik mesta Böhme.

Potem je bil naš cilj Niš, kjer smo si ogledali znamenito Čele kulo, spomenik, sestavljen iz 962 lobanj srbskih vojakov, ki jih je turška vojska pobila leta 1809 v bitki pri Kamenici. V mestu srečaš najrazličnejše narodnosti in občudovali smo prekrasne narodne noše. Opoldne smo prispeli v Skopje in v hotelu Kontinental, kjer smo imeli kosilo, so nas sprejeli zastopniki borčevske organizacije, s katerimi je ob kavi in vinu stekel prisrčen razgovor. Ogledali smo si tudi mesto, ki je bilo po potresu leta 1963 na novo zgrajeno; v starem delu pa so še vidni sledovi potresne katastrofe. Skopje je glavno mesto Makedonije in ima danes 480.000 prebivalcev. V cerkvi sv. Spasa smo občudovali najdragocenejše ikone neznanih umetnikov slavne debarske šole. Na bazarju v starem delu mesta prodajajo najrazličnejše blago in pomešali smo se v živahno vrvenje, kjer se srečujejo Makedonci, Albanci, Muslimani in pripadniki drugih narodnosti.

Donava: Djerdap — Železna vrata

Po 200 kilometrov dolgi vožnji smo se ustavili v Bitoli. Ogledu izkopanin Herakleje ter patriarhije sv. Dimitrija, katere notranjost krasijo lepe ikone, je sledilo kosilo v hotelu Epinal, nato pa nas je pot vodila dalje proti Ohridu. Iz hotela se nam je nudil edinstven razgled na Ohridsko jezero, ki leži 690 metrov nad morjem. V Ohridu je svetovno znana šola rezbarstva, mednarodno znani so tudi ohridski biseri. Med znamenitostmi mesta smo med drugim obiskali cerkev sv. Zofije iz 11. stoletja, samostan sv. Jovana, ostanke trdnjave iz 10. stoletja in cerkev sv. Klimenta iz 13. stoletja. Po kosilu pa smo se z barko odpeljali po jezeru in si ogledali še cerkev in samostan sv. Nauma tik ob albanski meji. Zgradba, ki v sedanji obliki izvira iz 13. stoletja, medtem ko je bila prvotna zgrajena že okoli leta 900, je izredno lepa in nam ni bilo žal, da smo si jo ogledali.

Zjutraj ob 7. uri je bil odhod. Peljali smo se ob Ohridskem jezeru vzdolž jugoslovansko-albanske meje, ob toku Črnega Drima, mimo krajev Lukovo, Debar, Gostivar, Tetovo. Šlo je čez gore, ki so visoke okoli 2700 metrov, prelazi pa v višini 1600 do 1700 metrov. Pokrajina je lepa, brez iglastega drevja, razdalje od naselja do naselja pa velike. Prispeli smo na Kosovo, kjer so obširna polja, številne nove zgradbe pa pričajo o hitrem razvoju pokrajine. Na Kosovem polju smo si ogledali spomenik, ki spominja na kosovsko bitko leta 1389, ko so Turki premagali srbsko vojsko in so jim bila odprta vrata tja do Dunaja. V Peči smo obiskali znamenito patriarhijo, ki je bila več sto let sedež srbskih patriarhov. Samostanska zakladnica hrani stoletja stare ikone, rokopise in druge kulturne zaklade. V mestu je bil pravkar sejem in množica ljudi v pisanih oblačilih je bila paša za naše oči. Čez 1849 metrov visoki prelaz Čakor, ki povezuje Kosovo s Črno goro in kjer je bilo ob cesti še več kot meter snega, smo prispeli v Črno goro. Začel se je smrekov gozd. V mestecu Rožaj smo se malo odpočili in se potem odpravili na 184 kilometrov dolgo pot do Titograda. Deževalo je in naša „Lizika" (avtobus) je imela manjšo okvaro. Tako smo šele pozno ponoči in utrujeni prispeli v hotel „Črna gora", kjer smo po večerji takoj šli k počitku. Po slabo prespani noči je bil zjutraj odhod proti Budvi. Vozili smo mimo Skadrskega jezera, ki je s površino 370 km² največje v Jugoslaviji. V Virpazarju smo si vzeli malo časa za ogled starega turškega mostu in spomenika in že je šla vožnja spet dalje. Med pripovedovanjem šal je čas še hitreje minil in že smo zagledali pod nami Jadransko morje. Po lepo zgrajeni novi cesti smo prispeli v obmorsko mestece Sveti Stefan, kjer smo si ogledali lepote naravnost pravljično zgrajenega naselja. V hotelu Fjord je bilo kosilo, nato pa smo se peljali v Dubrovnik, morda najbolj znan turistični biser ob Jadranu.

Beograd: skupina izletnikov pri spomeniku na Avali

Ogled mesta je bil na sporedu za naslednji dan. Pod strokovnim vodstvom smo spoznali zgodovino Dubrovnika, zvedeli za pomen mesta v prejšnjih stoletjih, ko se je Dubrovnik iz ribiškega naselja razvil v samostojno mestno komuno s statutom iz leta 1272, potem pa je od 1358 do 1808 kot svobodna plemiška republika z lastno ustavo, upravo in knezom na čelu bil stalni konkurent Benetkam. Ni čuda, da ima mesto toliko znamenitosti, da bi potrebovali najmanj teden dni, če bi si hoteli ogledati to zakladnico stare kulture in umetnosti. Danes ima Dubrovnik poleg morskega pristanišča Gruž tudi moderno letališče, tako da je vsestransko povezan s svetom. Sprejeli so nas tudi borci, ki so se posebej zanimali za naše „koroško vprašanje". Toda po kosilu smo morali spet na pot, proti Mostarju, kjer smo tudi prenočevali.

Sarajevo: ena izmed številnih džamij

Drugi dan je deževalo, kar se nam je zdelo škoda, kajti narava je bila vsa v cvetju. Med potjo smo videli skalovita področja, preprežena z zelenimi in modrimi rekami. Pokrajina s svojimi naravnimi lepotami je za tujca izredno privlačna. Ob reki Neretvi se razprostirajo rodovitna polja in vinogradi. Ogledali smo si mesto Mostar, ki je po mojem eno najlepših. Kot kulturno in politično središče Hercegovine hrani tudi številne znamenitosti. To so čudovite džamije (najbolj znana je Karadžozbegova iz 16. stoletja), potem 23 m dolg in 19 m visok kamniti most čez Neretvo, zgrajen v letih 1557-66, ali v starem delu mesta ozke ulice z delavnicami raznih obrtnikov. Prebivalci mesta so v glavnem mohamedanske vere. Proti večeru smo spet krenili na pot in si med vožnjo proti Jablanici ogledali tudi podrti most čez Neretvo, ki spominja na slavno epopejo partizanske vojske, ki se je februarja 1943, obkoljena od sovražnikov, prebijala čez ta most. Most je ostal kot spomenik borcem, ki so žrtvovali svoja življenja, da se je ostala vojska prebila in izbojevala zmago nad fašisti.

V motelu Konjic, kjer smo prespali, smo dan zaključili z našo koroško slovensko pesmijo.

Spet je bilo treba zgodaj zjutraj vzeti pot pod noge. Okoli desete ure dopoldne smo bili že v Sarajevu, kjer smo si pod strokovnim vodstvom ogledali mesto in njegove znamenitosti. Sarajevo je kot glavno mesto republike Bosne in Hercegovine hkrati tudi središče muslimanov in je v mestu menda kar 72 džamij. Ogledali smo si tudi originalno muslimansko hišo ter bazar, zveza sarajevskih borcev pa nam je pripravila sprejem v hanu, perzijskem gostišču. Naslednja postaja na naši poti je bil Travnik. V mestu smo si hoteli ogledati tudi rojstno hišo in muzej pisatelja — nobelovega nagrajenca Iva Andriča, pa je bilo žal zaprto. Čakati nismo mogli, ker smo imeli pred seboj še pot do Jajca. Bil je že mrak, ko smo prispeli tja. Ogledali smo si muzej zgodovinskega II. zasedanja AVNOJ. V mestu pa je bilo vse polno ljudi, kajti prav tedaj je prispela v Jajce tudi mladinska štafeta. Prenočevali smo v motelu ob Pletničkem jezeru, kjer se nudi čudovit razgled, za ribiče pa je tam pravi raj. Ker se je naše potovanje začelo nagibati proti koncu, smo ta večer nekoliko dalj časa posedeli v prijetni družabnosti ob dobrem vinu.

Zadnji dan našega potovanja po Jugoslaviji nam vreme ni bilo naklonjeno; deževalo je in mraz nas je grizel. Ob Pletničkem jezeru smo se peljali proti Bihaču in si na poti ogledali pomembne zgodovinske spomenike. Tako smo v Drvarju obiskali muzej ter pečino, kjer se je zadrževal vrhovni štab partizanske vojske z maršalom Titom na čelu, ko so Nemci izvedli napad, da bi uničili vodstvo osvobodilnega gibanja. V muzeju je zanimiv relief pokrajine, tako da si obiskovalec lahko zelo živo predstavlja potek takratnih bojev, ki so zahtevali številne žrtve. V Bihaču, kjer je bilo leta 1942 prvo zasedanje AVNOJ, pa smo videli tudi cerkveni stolp, ki spominja na 800 domačinov, ki so med napadom iskali zatočišče v cerkvi, pa jih je ubila bomba. Iz Bihača smo nadaljevali pot do Plitvic, kjer smo si po kosilu ogledali čarobne lepote Plitvičkih jezer. Ker je bilo veliko vode, se nam je nudil čudovit pogled na vso to z mavricami okrašeno lepoto. Z najlepšimi vtisi smo zvečer prispeli v Ljubljano, kjer nam je občinski svet priredil večerjo, ki je nudila tudi lepo priložnost za pogovor. Tako je čas kar prehitro minil, ko je napočil trenutek slovesa in povratka v domače kraje.

Kmalu smo prispeli na mejo in potem je naša „Lizika" zabrenčala po Ljubeljski in Rožanski magistrali proti Celovcu. S hvaležnostjo smo se poslovili od našega dobrega in zanesljivega šoferja Gustlna, ki nas je brez nezgode prepeljal 4000 kilometrov širom po Jugoslaviji. Prav tako pa smo hvaležni tudi vodiču Francu, ki je skrbel, da je potovanje v redu potekalo in da smo spoznali lepote in zanimivosti številnih krajev na tej dolgi poti. Zahvala pa velja seveda tudi Zvezi koroških partizanov, ki je organizirala izlet; želel bi samo, da bi prihodnje leto spet priredila kakšno podobno potovanje, ki se ga naj bi udeležilo čim več naših ljudi, da bi spoznali tuje kraje in zanimivosti.

Tekst: **Toni Haderlap**
Slike: **Janez Weiss**

MULTI MEDIA
21.–25. JUNIJA

MULTIMEDIA 78

Strokovni sejem za tehnična učila in pouk ročnosti
z mednarodnimi simpoziji in diskusijskimi forumi

Celovec - Sejemska hala 5
Vhod St. Ruprechter Straße
Dnevno od 9. do 18. ure

Skozi divje romantično Suho

Na Telovo v četrtek 25. maja je Slovensko planinsko društvo vabilo na obisk oziroma ogled narcisnih poljan v karavanškem pogorju nad Podgorjami. Južno za Zgorelcem nad Podgorjami je slikovita planina, za katero je značilno, da je ob tem času porasla z nešteto belimi narcisami, tako da dobiš vtis, da je planino pobelil sneg.

Blizu štirideset izletnikov se nas je zbralo, da si ogledamo to čudo narave, ki privlačuje vsako leto na stotine radovednih obiskovalcev. Ko pa smo dosegli naš cilj, ni bilo ne duha ne sluha o kakšnih narcisnih poljanah, le tu pa tam se je bleščal v soncu kakšen cvet in se bahal, da je prvak med svojimi sovrstniki. Ugotovili smo, da smo prišli prezgodaj na obisk — muhasto vreme je bilo vzrok, da se je razcvet teh lepih cvetlic zakasnil za eden do dva tedna. Kljub temu pa smo uživali v prosti naravi saj je svet skozi divje romantično grapo Suho posebnost svoje vrste. Na planino za Zgorelcem, kjer stoji lepa lovska koča, je mogoče priti tudi z avtomobilom, seveda bolj uživaš, če greš peš.

Z zbirališča na železniški postaji v Podgorjah smo nadaljevali pot z avtomobili mimo zadnjega kmeta Lucmana v grapo Suhe in pri tem prečkali narasli potok istega imena. Za mostom smo parkirali. Tam je tudi odcep ceste ki pelje v takoimenovani graben Pozajčje (domačini pravijo Pozečje). No mi smo se držali bolj naraslega potoka Suha. Po približno enem kilometru hoje smo pri Orlovi peči (skali) morali prečkati naraslo Suho. K sreči je bilo preko vode položenih nekaj debel, preko katerih smo balansirali na zahodno stran potoka. Pot je še nekaj časa vodila ob šumeči Suhi nato zapusti grapo in se strmo dviga proti zahodu na omenjeno planino. Skozi Suho je možno priti tudi na Golico in sicer preko sedla Suha (1434 m) zahodno po glavnem grebenu Karavank na vrh. Pot naravnost na sedlo Suha je od hudournikov razdrta in orientacijsko zamotana in zato je ne priporočamo, kvečjemu ob spremstvu domačinov. Toliko samo v informacijo, če bi se kdo skušal „prebiti" skozi Suho na Golico.

Čeprav na naši planini nismo našli narcisnih poljan, pa smo kljub temu uživali čudovit pogled na Golico, katere severne strmali so imele še pravo zimsko beležje. Ogromni snežni balkoni (vehte) na grebenu so grozili, da se odtrgajo in pokopljejo pod seboj vse kar se jim postavi po robu. Čudovit pogled smo uživali proti severu, kjer se v dolini zrcali umetno jezero, ki je nastalo z zajezitvijo Drave pri Bistrici v Rožu in na Gure, ki tokrat niso zaslužile vzdevka „sončne", ker je bilo bolj oblačno vreme. Kakor je ob vznožju skalovita in divja grapa Suhe, tako prijazni in privlačni pa so višje ležeči predeli, tako tudi nam nasproti ležeče pobočje Mušenika, ki je hkrati tudi lepa planina, preko katere se vzpenja nova cesta, ki omogoča pristop z motornimi vozili, vendar samo za lastnika planine, kajti cesta je zaprta z zapornico. Kljub temu profitirajo od takšne ceste seveda tudi pešci.

Čeprav nismo mogli občudovati belih narcisnih poljan, je bil izlet prijeten in predvsem dobro obiskan.

Minulo nedeljo so bilčovska mladina in prosvetaši „Bilke" ob sodelovanju Slovenskega planinskega društva napravili pohod imenovan „križem kražem po Gurah" O tem lepo uspelem izletu bomo poročali prihodnjič.

Železna Kapla

Skupini nemških in avstrijskih žurnalistov, ki se je mudila v naši občini, so odgovorni faktorji v Železni Kapli pripravili lep program, ki naj bi služil spoznavanju posebnosti naše občine. Tozadevno delo so si razdelili — občinski tujskoprometni oddelek, oba hotela in „Tujskoprometno društvo Železna Kapla-Bela".

V okviru te za domači turizem koristne in potrebne dejavnosti je vodstvo hotela Obir v ponedeljek 26. maja zvečer povabilo dopisnike in goste, ki so na letovanju v Železni Kapli in okolici, na „Koroški večer — Kärntner Abend".

Obisk je bil zelo razveseljiv, saj se je obiskovalcem nudil lep in pester spored. Medtem ko so v začetku prireditve in po njej za prijetno razpoloženje in ples skrbeli Fantje izpod Obirja, so v kulturnem delu sodelovale sledeče skupine: Gemischter Chor Eisenkappel, Volkstanzgruppe Vellachtal-Eisenkappel ter mešani zbor in folklorna skupina SPD „Zarja".

Kratek program, v okviru katerega so skupine izvedle (zapele) po tri točke v obliki petja in plesov, je bil po izbiri sodelujočih skupin dvojezičen. Tudi povezava je bila v obeh jezikih.

Nastopajoči so za izvajanja prejeli mnogo aplavza in prepričani smo, da bodo gostje, ki prihajajo v naše kraje na oddih, prav gotovo navdušeni. Takšnih in podobnih skupnih prireditev pa si želijo tudi občani Železne Kaple-Bele, zato lepa hvala organizatorjem.

Informacije o pokojninah

V sredo, 14. junija 1978 bo od 8. do 15. ure v Celovcu, v Karfreitstraße 24, ob sodelovanju koroške pokojninske zavarovalnice za delavce uradovala deželna zavarovalnica Zgornje Bavarske (Landesversicherungsanstalt Oberbayern) iz München.

Strokovnjaki bavarske zavarovalnice in sodelavci koroške oziroma štajerske pokojninske zavarovalnice bodo dajali informacije. Omenjeni uradni dan bo za delavce, ki so bili v poklicnem življenju zaposleni v Nemčiji zelo važen. Ob tej priložnosti bodo mogli zvedeti, če bo službeni čas, ki so ga opravili v Nemčiji upoštevan za pokojnino.

Priporočamo, da prinesete s seboj vse potrebne podlage.

30 LET SLOVENSKEGA ORGANIZIRANEGA ŠPORTA NA KOROŠKEM

Slovenska športna zveza z včlanjenimi klubi bo ob sodelovanju Zveze slovenske mladine in Slovenskega prosvetnega društva „Edinost" v Pliberku v soboto 1. julija 1978 pripravila

ŠTAFETO PO KOROŠKEM

Po zaključeni štafeti bo v Blatu pri Pliberku zabava s plesom. Okvirni program: nastop telovadnih skupin, godba na pihala iz Postojne, tekmovanja, nastop pevskega zbora in višek večernega programa — OTO PESTNER z ansamblom.

Prisrčno vabljeni!

30 LET SLOVENSKEGA ORGANIZIRANEGA ŠPORTA NA KOROŠKEM

Uascit pr Žile

Ziljska svatba v pesmi, besedi, plesu in glasbi

- v soboto 10. junija ob 20. uri v kulturnem domu na Brnci. Prireditelj SPD „Dobrač" na Brnci
- v nedeljo 11. junija ob 14. uri v farni dvorani v Selah. Prireditelj KPD „Planina" v Selah
- v nedeljo 11. junija ob 20. uri v farni dvorani v Šmihelu. Prireditelj KPD Šmihel pri Pliberku

Izvaja mešani pevski zbor SPD „Rož" iz Št. Jakoba v Rožu pod vodstvom Lajka Milisavljeviča. Sodeluje Akademska folklorna skupina „France Marolt" iz Ljubljane.

Prisrčno vabljeni!

ŠPORTNI VESTNIK

PRVO MOŠTVO SAK KONČNO POKAZALO, KAJ RES ZNA — 6:0 ZMAGA V KAMNU!

Z dobrimi občutki se je SAK v nedeljo odpravil v Kamen, kajti proti temu moštvu je bila bilanca v dosedanjih igrah zelo dobra. V treh srečanjih je SAK dvakrat zmagal, enkrat pa igral neodločeno. Tudi poraz proti Annabichlu je bil pozabljen, saj je moštvo kljub visokemu rezultatu igralo zadovoljivo. SAK je začel s postavo: Beton; Blajs, Lampichler, Woschitz, Pandel; Kupper, Krnič, Hribar; Velik, Hobel, Zablatnik G.

Igralci Slovenskega atletskega kluba so že v prvih minutah skorajda odločili tekmo. Že v drugi minuti je Hobel po podaji Blajsa z glavo prvič ukanil Kamenškega vratarja. In ni prešlo pet minut, ko je Zablatnik Gusti s premišljenim strelom v desni spodnji kot ponovno zatresel mrežo. Nasprotnikova obramba se od teh dveh tako hitro prejetih golov ni več opomogla. Vedno kodar je SAK napadel, je „gorelo" v nasprotnikovem šestnajstmetrskem prostoru. Ravno obratno je igrala SAK-ova obramba, ki z napadalci Kamna ni imela posebnih težav. Lampichler je suvereno prestregel nevarne žoge, tudi branilca sta igrala brez napak, Woschitz je dobro pokrival srednjega napadalca, poleg tega se je večkrat tudi uspešno vključil v napad. Še pred polčasom je Velik z lepim strelom zaključil izvrstno akcijo, katero je začel Krnič.

Tudi drugi polčas se je začel z lepimi akcijami slovenskih nogometašev. V protinapadih pa se je nekajkrat izkazal vratar Beton. V 60. minuti je padel četrti gol. Hobel je prestregel žogo in sam prodrl v kazenski prostor, šanse si ni pustil vzeti ter uspešno zaključil akcijo. Nekaj minut nato je isto uspelo Zablatniku, toda preden je streljal ga je obrambni igralec Kamna zrušil, sodnik, ki je sodil kar objektivno, je pokazal na enajstmetrovko. Najstrožjo kazen je uspešno izvedel Krnič. Zablatnika, ki se je pri tem prodoru poškodoval je zamenjal Perč, toda pri prvi akciji ga je kapetan Kamna brutalno zrušil in ga težje poškodoval. Namesto njega je prišel na igrišče Zablatnik Pavle, ki je z glavo zabil šesti gol. Poleg tega sodnik ni priznal gol Velika, ker je strelec baje bil v prepovedanemu položaju (offside).

Res tako dobra tekma Slovenskega atletskega kluba, vsi giralci so tokrat igrali dobro. S tako igro, kot so jo pokazali v Kamnu v tej skupini najbrž ne bi imeli nasprotnika.

V predtekmi sta si stali nasproti drugi moštvi SAK-a in Kamna. Naši so nesrečno podlegli z 0:1, kajti zmagoviti gol so domači dosegli šele nekaj minut pred koncem. SAK II je igral tako: Malle; Smrečnik, Zablatnik P., Wieser V., Rozman; Perč J., Perč M., Sadjak, Smrečnik A., Grilc, Bricman.

Mladinsko moštvo Slovenskega atletskega kluba je igralo doma in sicer proti Kotmari vasi. Kljub dobri igri v napadu so mladinci izgubili tekmo s 6:4. Gole so dali Diopst 2, Kreutz in Gregorič.

LOTUS DOMINIRA NAPREJ — LAUDA V ŠPANIJI PONOVNO IZPADEL

Kot pred štirinajstimi dnevi v Zolderju je v Madridu-Jarami zmagal ponovno Mario Andretti (Lotus). Drugi je postal Ronnie Petterson, tretji pa Jcques Laffite. Avstrijec Niki Lauda še vedno čaka na prvo zmago. Potem ko je nekoliko zamudil štart, se je prebil od desetega na četrto mesto. 20 rund pred koncem pa je izpadel, ker se mu je pokvaril motor. Na lestvici vodi Andretti 36 točk, pred Pettersonom 26 in Depaillerjem 23 točk. Lauda je s 16-imi točkami šesti.

V DRUGI ZVEZNI LIGI SE JE KONČALO PRVENSTVO

Preteklo nedeljo so se končale tekme v drugi zvezni ligi. Koroška moštva so še kar zadovoljivo končala prvenstvo. Najboljši so SV Št. Vid na tretjem mestu, v zadnjem kolu so igrali v Wiener Neustadtu neodločeno 2:2. Austria iz Celovca je končala na petem mestu, zadnjo tekmo pa je izgubila v Beljaku proti VSV-u s 4:1. Beljačani so na šestem mestu. In končno se je uvrstilo moštvo SCA. Št. Vid na trinajsto mesto.

V prvo zvezno ligo se bo po enem letu odsotnosti zopet povzpela Salzburška Austria.

SVETOVNO PRVENSTVO V ARGENTINI SE JE PRIČELO Z PRESENEČENJI (stanje po prvih igrah)

Pretekli četrtek 1. junija se je s tekmo ZRN — Poljska pričelo 11. svetovno prvenstvo tokrat v Argentini. Bila je tipična otvoritvena tekma, v kateri so Poljaki imeli lepše priložnosti. Nobena ekipa ni tvegala ničesar, 80.000 gledalcev je bilo zelo nezadovoljnih. Toda oglejmo si prve tekme v vseh skupinah.

Skupina 1

1.	Argentina	1	1	0	0	2:1	2
2.	Italija	1	1	0	0	2:1	2
3.	Madžarska	1	0	0	1	1:2	0
4.	Francija	1	0	0	1	1:2	0

Zmaga favoritev. Treba je reči, da so Argentinci nekoliko razočarani. Madžari so bili dober nasprotnik, zlomili pa so se sami, zaradi nediscipliranosti nekaterih igralcev (dva sta bila izključena). Italijani so že v prvi minuti prejeli gol, v nadaljevanju pa igrali odlično in zasluženo zmagali.

Skupina 2

1.	Tunezija	1	1	0	0	3:1	2
2.	Poljska	1	0	1	0	0:0	1
3.	Zvez. rep. Nemčija	1	0	1	0	0:0	1
4.	Mehika	1	0	0	1	1:3	0

Za veliko presenečenje so poskrbeli Tunezijci, ki so brez težav premagali Mehikance, ki so jih brez dvoma podcenjevali. O otvoritveni tekmi ni več kaj povedati, po vsej verjetnosti se bosta med zadnjih osem uvrstili Poljska in ZRN.

Skupina 3

1.	Avstrija	1	1	0	0	2:1	2
2.	Švedska	1	0	1	0	1:1	1
3.	Brazilija	1	0	1	0	1:1	1
4.	Španija	1	0	0	1	1:2	0

V tretji skupini, kjer igra tudi naša reprezentanca, je le-ta razveseljivo presenetila in v prvi igri premagala Španijo z 2:1. Strelca golov sta bila Schachner in Krankl. V drugi tekmi je favorit Brazilija presenetljivo oddala eno točko.

Skupina 4

1.	Nizozemska	1	1	0	0	3:0	2
2.	Peru	1	1	0	0	3:1	2
3.	Škotska	1	0	0	1	1:3	0
4.	Iran	1	0	0	1	0:3	0

Tudi v tej skupini so se presenečenja nadaljevala. Tako je Peru premagal Škote in tudi Nizozemci so proti Iranu imeli nekaj težav.

To je stanje po prvih igrah (tekme ki so bile v torek in sredo nismo še upoštevali). Poročali bomo seveda tudi v naslednji številki.

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 9. 6.: 9.15 M. Travnik: „Na Olševo" (šolska radijska oddaja za šolarje od 3. šolske stopnje naprej) — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 10. 6.: Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 11. 6.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 11. 6.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Solisti pojo.

TOREK, 12. 6.: 9.30 Za našo vas — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Otroci poslušajte!

SREDA, 14. 6.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Ljudske pesmi — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 15. 6.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Družinski magazin.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 10. 6.: 15.00 Na pomoč, jaz sem minister — 16.35 Športna abeceda — 17.05 Heidi — 17.30 Otrokom za lahko noč — 17.35 Svetovno prvenstvo 1978 — Francija : Madžarska — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Caterina Valente — Roberto Bianco, zaljubljena v glasbo — 22.05 Svetovno prvenstvo — Francija : Madžarska, Tunis : ZRN, Mehika : Poljska — 23.10 Svetovno prvenstvo, Italija : Argentina.

NEDELJA, 11. 6.: 11.00 Vprašanja in odgovori — 14.50 Moj prijatelj Harvey — 16.30 Kraljevska roža — 17.00 Viki in močni ljudje — 17.25 Otrokom za lahko noč — 17.30 Svetovno prvenstvo, Avstrija : Brazilija — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Lutkarska predstava — 20.30 Svetovno prvenstvo, Škotska : Nizozemska — 22.30 Poročila — 22.35 Prenos s svetovnega prvenstva — Švedska : Španija, Peru : Iran, Avstrija : Brazilija.

Ponedeljek, 12. 6.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Gost pri H. C. Artmann — 10.30 Na pomoč, jaz sem minister — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Upornik Jacquou — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.05 Petrocelli — 21.55 Poročila in šport.

TOREK, 13. 6.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Oksidacija in redukcija — 10.30 Labod — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Prenos iz Argentine — 20.15 Čarobne čarovnije — 21.25 Obisk muzeja — 21.35 Portret deželnega glavarja Maurerja — 22.20 Poročila in šport.

SREDA, 14. 6.: 9.00 Tudi pošaliti se je treba — 9.30 Organizacija v gospodarstvu in upravi — 10.00 Salzkammergut — 10.30 Shall we dance — 16.30 Lutkovna predstava — 17.00 Tudi pošaliti se je treba — 17.30 Otrokom za lahko noč — 17.35 Prenos s svetovnega prvenstva — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Klavirska glasba — 20.35 Prenos iz Argentine — 22.30 Poročila — 22.35 Prenos s svetovnega prvenstva.

ČETRTEK, 15. 6.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina — 10.00 Izviri zgodovine — 10.30 Glavni inšpektor Gideon — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Service-box — 20.15 Dalli, dalli — 21.45 Alfred Brendel igra Schuberta — 22.25 Poročila in šport.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 9. 6.: 17.15 Poročila — 17.20 Ne skrbite, tu smo mi — 17.35 Ostržek — 18.00 Obzornik — 18.10 Slovenski ljudski plesi — 18.45 Človekovo telo — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 21.05 Razgledi: Kaj pa jutri? — 22.00 Dnevnik — 22.15 Jaz, Klavdij — 23.05 Poročila

SOBOTA, 10. 6.: 8.00 Poročila — 8.05 Profesor Baltazar — 8.15 Z besedo in sliko: Muca capatarica — 8.30 Vrtec na obisku — 8.45 Pisani svet — 9.20 Otroška oddaja — 9.50 Kaj so samoupravni splošni akti — 10.05 Dokumentarna oddaja — 15.55 Poročila — 16.00 Jugoslovanski atletski pokal — 17.35 Obzornik — 17.45 Petdeset let na vratu — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mož, ki je ljubil športe — 21.55 Dnevnik — 22.10 Nastop ansambla Bay City Rollers — 23.10 Buenos Aires: nogomet Italija : Argentina.

NEDELJA, 11. 6.: 8.45 Poročila — 8.50 Za nedeljsko dobro jutro — 9.20 625 — 9.45 Rubežniki — 10.30 Robin Hood — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 16.00 Atletsko tekmovanje za jugoslovanski pokal — 17.40 Buenos Aires: Nogomet Švedska : Španija — 19.40 Cikcak — 19.50 Dnevnik — 20.20 S polno paro — 21.35 Mileševo — 22.05 Dnevnik — 22.20 Okrogli svet — 22.35 Športni pregled — 22.45 Nogomet Brazilija : Avstrija — 23.00 Poročila.

PONEDELJEK, 12. 6.: 16.05 Ljudje in zemlja — 17.10 Poročila — 17.15 Jurij Raketa — 17.30 Britanska enciklopedija — 17.55 Obzornik — 18.05 Kaj je organizacija združenega dela — 18.20 Zaščita industrijskega objekta — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Enotnost — nikoli trdnejša — 21.20 Televizor — 22.25 Dnevnik.

TOREK, 13. 6.: 17.35 Mozart v izvedbi Isaaca Sterna — 18.00 Obzornik — 18.10 Od šole do doma — 18.45 Na sedmi stezi — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.05 Igre brez meja — 21.30 Dnevnik — 21.45 Iz koncertnih dvoran.

SREDA, 14. 6.: 16.40 Poročila — 16.45 Z besedo in sliko — 17.00 Bojevniki sonca — 17.25 Obzornik — 17.40 Svetovno nogometno prvenstvo v Argentini — 19.40 Cikcak — 19.50 Dnevnik — 20.20 Film tedna: Varovalne barve — 22.05 Miniature — 22.25 Dnevnik.

ČETRTEK, 15. 6.: 17.20 Poročila — 17.25 Avtomobili in ljudje — 18.20 Obzornik — 18.35 Profesor Baltazar — 18.45 Tehtnica za natančno tehtanje — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Obleka, to sem jaz — 20.35 Ali nacisti še obstajajo — 22.00 Dnevnik — 22.15 Jaz na ekranu: Trio Sam Rivers.

RDEČI MLADINSKI TEDEN

(Prireditelj: KPA, Komunistična študentska zveza in mladina)

16. junija 1978: Celovec, Ljudski dom, Südbahngürtel 24, ob 20. uri: FIESTA CUBANA, Južnoameriški ritmi, borbene pesmi, folklora, kubanske pijače, Sangria in Arcucos — čilenska skupina

Kmetijsko gospodinjska strokovna šola v Št. Rupertu vabi na

RAZSTAVO IN PRIREDITEV

Razstava živanja in ročnih del v soboto 17. junija od 14.30 ure naprej in v nedeljo 18. junija ves dan

Razstava izdelkov in poskušnja kuharske umetnosti — v soboto 17. junija in tudi v nedeljo 18. junija

Kulturna prireditev — v soboto 17. junija ob 15. uri in v nedeljo 18. junija ob 13.30 in 16.00 uri

Prisrčno vabljeni!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.